

SAVI ŽMONĖS – SUSITARSIM

Keturių veiksmų komedija

V E I K È J A I

SAMSONAS SILIČIUS BOLŠOVAS, pirklys

AGRAFENA KONDRATJEVNA, jo žmona

OLIMPIADA SAMSONOVNA (LIPOČKA), jų duktė

LAZARIS JELIZARIČIUS PODCHALIUZINAS, patikėtinis

USTINJA NAUMOVNA, sėvčia

SISOJUS PSOJIČIUS RISPOLOŽENSKIS, advokatėlis

FOMINIŠNA, raktininkė

TIŠKA, berniukas

} Bolšovo namuose

PIRMAS VEIKSMAS

Svečių kambarys Bolšovo namuose

I SCENA

Lip o č k a (*sėdi su knyga prie lango*). Kokia maloni pramoga — šokiai! Ak, kokia maloni! Nieko žavesnio nė būti negali! Atvažiuoji į klubą arba į kieno vestuves, sėdi natūraliai — visa gėlėse paskendus, išsipuošusi kaip lėlytė ar žurnalo paveikslukas; staiga atlekia kavalierius: „Suteikite laimės, gerbiamoji!“ Na, pažiūri: jeigu žmogus supratingas arba koks karys — imi ir prisimerki, atsakai: „Prašau, mielai noru!“ Ak! (*Užsidedusi*) ža-vu! Tai tiesiog protu nesuvokiama! (*Atsidūsta*) Labiausiai nemėgstu šokti su studentais ir su valdininkais. Visai kas kita su kariais! Ak, gražumėlis! žavesys! Ir ūsai, ir epoletai, ir munduras, o kai kurių net pentinai su skambalėliais. Vienas dalykas labai nemalonus, — kad kardo nėra! Ir kam jie atriša jį? Keista, kaip dievą myliu! Patys nesupranta, kaip reikia elgtis, kad šaunesni atrodytų! Pažiūrėtų į pentinus, kaip jie skamba, ypač jeigu koks ulonas ir pulkininkas ima kojomis sukalioti — stebuklas! Gražumėlis, malonumėlis! Na, o prikabintų jis dar kardą: tiesiog nieko įdomesnio negali įsivaizduoti; vien žvangesys gali daugiau sužavėti negu muzika. Argi galima lyginti: karį su civiliu? Karys — tuojau jį pastebėsi: jis ir mitresnis, ir šiaipjau... o civilis ką? Taip sau, kažkoks negyvas padaras! (*Tyla*) Stebiuos, kodėl gi daugelis ponų sėdi

parietusios kojytes? Labai lengva išmokti, iš tikrųjų! Štai kad ir aš; ak! kaip man buvo gėda mokytojo, o per dvidešimt pamokų viską galutinai supratau. Kodėl gi nesimokyti šokti! Tai tik vien prietarai. Štai motulė, būdavo, pyksta, kad mokytojas vis už kelių griebia. Tik neapsišvietę žmonės taip galvoja! Didelis čia daiktas! Jis tancmeisteris, o ne kas kitas. (*Susimąsto*) Įsivaizduoju: staiga pasipirš man karys, staiga pas mus iškilmingos sutartuvės: dega visur žvakės, vaikšto ofician-tai baltom pirštinėm; aš, natūralu, tiuline arba gazine suknele, čia staiga ima griežti valsą. O kas, jeigu aš prieš jį apsigėdinsiu! Ak, kokia gėda! Kurgi tada pasidėsi? Ką jis pagalvos? Tai, sakys, nemokyta glušė! Bet ne, kaip tat galima! Tačiau štai jau pusantrų metų, kaip nesu šokusil! Pabandysiu dabar atliekamu laiku. (*Nevykusiai valsuodama*) Viens... du... trys... viens... du... trys...

II SCENA

Lipočka ir Grafena Kondratjevna

Agrafena Kondratjevna (*jeidama*). Taip, taip, begėde! Lyg nujautė širdis: dar nespėjo išaušti, dar dievo duonos neparagavusi, jau įsigeidė šokti!

Lipočka. Kaip, mamute? Aš ir arbatos gėriau, ir bandutę su varške suvalgiau. Pasižiūrėkite, ar gerai? Viens... du... trys... viens... du...

Agrafena Kondratjevna (*sekiodama ją*). Tai kas gi, kad tu suvalgei? Labai man čia reikia žiūrėti, kaip tu iš doro kelio klysti? Sakau tau, nesisukiok!..

Lipočka. Kas gi čia nedora? Nūnai visi šitaip linksminasi. Viens... du...

Agrafena Kondratjevna. Geriau kaktą į stalą daužyk, bet kojomis tokių nešvankybių neišdarinėk! (*Bėgioja paskui ją*) Ir ką gi tu čia, kada gi tu pasidarei tokia neklaužada?

Lipočka. Kas jums sakė, kad aš neklaužada? Ne-trukdykit, duokit baigti kaip reikiant! Viens... du... trys...

Agrafena Kondratjevna. Ar ilgai man reikės bėgioti paskui tave senatvėlę? Uch, išvargino, nelaboji! Girdi, liaukis! Tėvui pasiskųsiu!

Lipočka. Tuoju, tuoju, motule! Paskutinis ratelis! Jus dievas tam ir sutvėrė, kad skųstumėtės. Šiaip į jus aš nė dėmesio nekreipiu. Viens... du...

Agrafena Kondratjevna. Kaip, tu dar šoki, ir dar bariesi! Tuoju pat liaukis! Tau gi bus blogiau: pagriebsiu už sijono, visą uodegą atplėšiu.

Lipočka. Na, tai plėskit sveikos! Jums teks ir užsiūtil! Štai ir gana! (*Sėdasi*) Fu... fu... Kaip nusikamavau, lyg vežimą būčiau tempusi! Uch! Duokit, mamyte, skepetaitę prakaitui nusišluostyti.

Agrafena Kondratjevna. Palauk, aš pati nušluostysiu! Mat, kaip nusiplūkei! Na, bet kas gi tave varu vertė? Jeigu jau motinos negerbi, tai bent sienų privengtumei! Tėvas, vargšelis, vos vos kojas pavelka, o tu čia šokinėjai kaip kokia nenuorama!

Lipočka. Atstokite su savo patarimais! Ką gi man veikti, kaip jūs manote? Norite, kad ir aš susirgčiau? Kitas reikalas, jeigu aš būčiau daktarė! Uch! Ir kokios biaurios jūsų pažiūros! Ak, kokia jūs, mamyte, dievaži! Man tenka kartais tiesiog rausti dėl jūsų kvailysčių!

Agrafena Kondratjevna. Koks meilus, koks malonus vaikelis! Prašau tik pagalvoti, kaip ji motiną vainoja! Ak tu, plepe, kvaiše! Argi galima tokiomis žodžiais tėvus dergti? Argi aš tam tave pagimdžiau, mokiau ir saugojau labiau kaip krislėlį?

Lipočka. Ne jūs mokėte — kiti mokė; liaukitės, prašau; jūs ir pati, tiesą sakant, esate neišauklėta. Na, kas gi? Pagimdėt jūs — kas aš tada buvau? vaikas, kūdikis be jokio supratimo, nieko nenusimaniau apie elgesį. O išaugau ir įsižiūrėjau į gero tono žmones, tai ir matau, kad aš už kitus daugiau apsišvietusi. Ką gi, ar aš turiu jūsų kvailystėms pritarti!? Kaipgi! Štai dar okazija!

Agrafena Kondratjevna. Liaukis, liaukis gi, begėde! Pitrūks man kantrybės, eisiu tiesiog pas

tėvą, po kojų jam pulsui, nebeduoda, sakysiu, duktė Samsonuška man gyventi!

Lip o č k a. Taip, neduodu aš jums gyventi! Įsivaizduoju! O jūs man ar duodate gyventi? Kam jaunikį pavarėt? Argi nepuiki buvo partija? Tikras kapidonas! Argi jis koks vėjavaikis?

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a. Kaipgi ne vėjavaikis? Tik dantis kaišyti moka! Atvažiavo, kraipėsi kraipėsi, sukinėjosi sukinėjosi. Būta čia kol!

Lip o č k a. Taip, daug jūs suprantate? Žinoma, jis kilnus žmogus, tai ir elgiasi mandagiai. Jie visada taip elgiasi saviškių tarpe. Ir kaip jūs drįstat derglioti tokius žmones, apie kuriuos jūs nė supratimo neturite? Jis gi ne koks nors pirkliūkštis. (*Šnabžda sau viena*) Širdelė, meilutis!

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a. Taip, geras širdelė! Sakykite tiktai! Gaila, kad neatidavėm tavęs už to baidyklės. Mat gi, kokia paikystė apsėdo; tu sau į panosę šnabždi, tik norėdama motinai įsipykti.

Lip o č k a. Aišku, kad jūs nenorite mano laimės. Jūs su tėtučiu tik priekabių ieškote ir tyčia kankinate mane.

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a. Na, kaip tu nori, taip ir galvok. Tegu teisia tave viešpats! O juk niekas taip nesirūpina savo vaiku, kaip motinos iščios! Tu čia kuodą statai ir visokių kvailysčių prasimanai, o mes su tėvu ir dieną, ir naktį rūpinamės, kaip tau gerą žmogų suradus ir greičiau tave sutvarkius.

Lip o č k a. Taip, lengva jums kalbėti, bet leiskite paklausti, kaip aš turiu jaustis?

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a. Argi man tavęs negaila, tu manai! Bet ką gi daryti! Pakentėk truputį, jei jau tiek metų laukei. Juk negi galima tau jaunikį staiga surasti: greitai tik katės peles gauda.

Lip o č k a. Kas man jūsų katės! Man vyras reikalingas! Kas gi čia yra! Gėda susitikti su pažįstamais: visoje Maskvoj negalėjot jaunikio išrinkti — vis kitoms ir kitoms. Argi galima nesijaudinti: visos draugės seniai ištekėjo, o aš lyg našlaitė kokia! Atsirado štai vienas, bet ir tą pavarėte. Girdite, raskite man jaunikį,

būtinai suraskite. Iš anksto jums sakau, būtinai suraskite. Kitaip jums gi bus blogiau: tyčia, jums ant piktųjų, paslapčiom susirasiu garbintoją, su husaru pabėgsiu, ir susituoksim patylomis.

Agrafena Kondratjevna. Ką, ką, palaidūne! Kas įkalė tau į galvą tokias nešvankybės? Viešpatie gailestingasis! negaliu atsipeikėti!.. Ak tu, šuns nuograuža! Na, nieko nepadarysi! Matyti, teks tėvo šauktis.

Lipočka. Tik ir kalbate: tėvo, tėvo; drąsiai kalbate, kai tėvas čia pat, bet pabandykite patil!

Agrafena Kondratjevna. Tai ką gi, ar tu manai, kad aš kvaišė kokia, ar ką? Kokie ten tau husarai, begėde tu! Tfu, velnio pakuštos! Gal tu manai, kad aš neturiu galios tau įsakinėti? Sakyk, begėde, iš kur tau tiek pavydo? Ką, tu už motiną nori būti gudresnė? Aš greit su tavimi susidorosiu: tuoju į virtuvę nusiėsiu tave puodų kaisti. Mat, kokია! Mat, kokია! A!.. Ak, dievuliau tu mano! Kanapinį sarafaną pasiūsiu ir ant galvos tau ir užmaisiu! Su paršeliais tave, o ne su tėvais, pasodinsiu!

Lipočka. Kaipgi! Leisiuos komanduojama! Dar naujienos!

Agrafena Kondratjevna. Tylėk, tylėk, taranta Jegorovna! Nusileisk motinai! Tai abuoja sėklal! Žodelį ištarsi, — tuoju liežuvį žemiau kulnų prisegsiu. Suteikė gi viešpats tokią paguodą! Mergiūkštė! Tikras vaikezas išdykėlis, ir galvoje nemoteriškos mintys! Gali, tur būt, štai ant arklio kaip kareivis užšokti!

Lipočka. Jūs, aš įsivaizduoju, greitai visus sargus įpainiosit. Jau geriau tylėtumėt, jei trūksta išauklėjimo. Vis aš biauri, o jūs pati kokია gi po viso to? Ką, jūs norit mane prieš laiką išguiti į kitą pasaulį, savo įgeidžiais mane nunovyti? (*Verkia*) Ką gi, tebūnie ir taip, aš jau vis vien kaip kokია musė, kosčiu. (*Verkia*)

Agrafena Kondratjevna (*stovi ir žiūri į ją*). Na, gana, gana!

Lipočka verkia garsiau ir paskui rauda

Na, gana tau, gana! Sakau tau, liaukis! Na, aš kalta, liaukis tiktai, aš kalta.

Lipočka verkia

Lipočka! Lipa! Na, pakaks! Na, liaukis! (*Per ašaras*) Na, nepyk tu ant manęs... (*verkia*) kvailos bobos... nemokytos... (*Verkia abi kartu*) Na, atleisk tu man... auskarėlius nupirksiu.

Lipočka (*verkdama*). Kam man jūsų auskarėliai, ir taip jau mano tualetas pilnas. O jūs nupirkit apyrankę su izumrūdais.

Agrafena Kondratjevna. Nupirksiu, nupirksiu, tiktai tu liaukis verkusi!

Lipočka (*per ašaras*). Tada ir liausiuos, kai ištėkėsiu. (*Verkia*)

Agrafena Kondratjevna. Ištėkėsi, ištėkėsi, balandėle tu mano! Na, pabučiuok mane! (*Bučiuojasi*) Na, tegu laimina tave Kristus! Na, duok, aš tau ašarėles nušluostysiu! (*Šluosto*) Štai šiandien ruošėsi Ustinja Naumovna ateiti, mes ir pasikalbėsime.

Lipočka (*dar nenurimusi*). Ak, kad jinai greičiau ateitų!

III SCENA

Tie patys ir Fominišna

Fominišna. Atspėkite, motule Agrafena Kondratjevna, kas pas mus teiksis atsilankyti?

Agrafena Kondratjevna. Negaliu pasakyti. Kas aš tau, bobikė atspėjikė, ar ką, Fominišna?

Lipočka. Kodėl tu manęs nepaklausi? Ką, aš už jus su motule kvailesnė, ar ką?

Fominišna. Jau ir nežinau, kaip čia pasakius; kalboje tu labai greita, o kai tik koks reikalas, tai ir nėra tavęs. Prašiau, prašiau ne tai, kad ten jau kažko, padovanok nors skepetą, suverstos pas tave kokios dvi šūsnys be jokios priežiūros, tai vis ne, vis svetimiams ir svetimiams.

Agrafena Kondratjevna. Šito tai aš jau, Fominišna, nors papiauk, nesuvokiu.

Lipočka. Mat, kokia! Tur būt, alučio po pusryčių gurkštelėjo, kad visai protas aptemo.

Fominišna. Žinoma, taip; ko gi juoktis? Kokia pabaiga, Agrafena Kondratjevna! Būna ir pradžia blogesnė už galą.

Agrafena Kondratjevna. Su tavim nesu-sidorosi! Kai jau tu imsi kalbėti, tai tik ausis nuleidusi klausykis. Kas gi per vienas ten atėjo?

Lipočka. Vyrškis ar moteris?

Fominišna. Tau vis vyriškiai akyse šmėsčioja. Kurgi tai matyta, kad vyriškis su kyku vaikščiotų? Našlės dalia — kaip čia ją pavadinsi?

Lipočka. Natūralu, netekėjusi, našlė.

Fominišna. Vadinasi, mano tiesa? ir išeina, kad moteris!

Lipočka. Kokia neišmaninga! Bet kas toji moteris?

Fominišna. Tas ir yra, kad gudri, bet nenuovoki: kas gi kits bus, jei ne Ustinja Naumovna.

Lipočka. Ak, motule, kaip laiku!

Agrafena Kondratjevna. Kurgi ji iki šiol? Vesk ją greičiau, Fominišna!

Fominišna. Pati per sekundę atsiras: sustojo kieme, su kiemsargiu barasi: negreit vartelius atidarė.

IV SCENA

Tie patys ir Ustinja Naumovna

Ustinja Naumovna (*jeidama*). Uf, fa, fa! Kas čia pas jus, mano katytės, laiptai tokie statūs: lipi, lipi, vos vos įlendi.

Lipočka. Ak, štai ir ji! Sveika, Ustinja Naumovna!

Ustinja Naumovna. Labai neskubėk! Yra ir vyresnių už tave. Štai pirma su motule pasišnekučiuosime. (*Bučiuodamasi*) Sveika, Agrafena Kondratjevna! Kaip atsikėlei, kaip naktele nakvojai, ar dar gyva, mano katyte?

Agrafena Kondratjevna. Garbė sutvėrėjui! Gyvenu — duoną kramtau; visą rytą štai su dukra vapėjau.

Ustinja Naumovna. Tur būt, vis apie apdarus. (*Bučiuodamasi su Lipočka*) Štai ir tavo eilė atėjo. Kas gi čia, tu lyg pastorėjai, mano gražute? Laimink, sutvėrėjau! Kas dar gali būti geresnio, kaip grožiu gydyti!

Fominišna. Tfu tu, suvedžiotoja! Dar, ko gera, žvilgsniu pakenksi.

Lipočka. Ak, kokie niekai! Tai tau tik pasirodė, Ustinja Naumovna. Aš vis smurgstu: čia diegliai, čia širdis plaka kaip švytuoklė, vis tarytum tave kas masina, ar jūra plauki, štai taip ir raibuliuoja akyse melancholija.

Ustinja Naumovna (*Fominiškai*). Na ir su tavim, dievo senutėle, pasibučiuosim ta pačia proga. Tiesa, kieme juk sveikinomės, katyte, vadinasi, ir lūpų nėra ko taisyti.

Fominišna. Kaip išmanai. Žinoma, mes ne šeiminkai, mes — menkučiai, smulkučiai žmoneliai; bet ir mumyse irgi siela, o ne garas!

Agrafena Kondratjevna (*atsisėsdama*). Sėskis, sėskis Ustinja Naumovna, ko gi kaip patranka ant ratų stovi! Eiki, liepk mums, Fominišna, virtuvėlį sušildyti.

Ustinja Naumovna. Gėriau, gėriau, katyte; tegu prasmegčiau, jei ne gėriau, ir užbėgau šiaipsau valandėlei.

Agrafena Kondratjevna. Ko gi tu, Fominišna, lepiniesi? Bėk, motin, vikriau.

Lipočka. Leiskite, motule, aš greičiau nubėgsiu, matote, kokia ji nerangi.

Fominišna. Tu negudrauk, kur nereikia. O aš, motule Agrafena Kondratjevna, štai ką manau: ar ne geriau būtų balsanėlio su silkute?

Agrafena Kondratjevna. Na, balsanas balsanu, o virtuvas virtuvu. Ar tau svetimo turto gaila? Ir, kai užvirs, liepk čia atnešti.

Fominišna. Kaipgi jau! Klausau! (*Išėina*)

V SCENA

Tie patys be Fominišnos

Agrafena Kondratjevna. Na, ką, ar nėra ko naujo, Ustinja Naumovna? Mat, merga tai mano visiškai sunyko.

Lipočka. Ir iš tikrųjų, Ustinja Naumovna, tu vaikštai, vaikštai, o naudos jokios nėra.

Ustinja Naumovna. Mat, kokios! su jumis negreitai susivoksi, mano katytės. Tavo tėtušis taiko už turtingo: man, sako, nors koks pašlemėkas, kad tik pinigų turėtų ir dalies kuo mažiausia reikalautų. Motulė štai, Agrafena Kondratjevna, irgi tykoja savo malonumo: duok jai būtinai pirklių, ir kad būtų apdovanos, ir kad arklius gerus laikytų, ir kad kaktą žegnotų senoviškai. Tavo galvoj irgi savi norai. Kaip čia jums įtiksi?

VI SCENA

Tie patys ir Fominišna, įeina, deda ant stalo degtinę su užkandžiais

Lipočka. Neisiu už pirklio, nė už ką neisiu! Argi aš tam išauklėta: mokiausi ir prancūziškai, ir ant fortepijonų, ir šokti! Ne, nei iš kur nori paaimk, o surask man kilmingą.

Agrafena Kondratjevna. Štai tu ir susitark su ja.

Fominišna. Ir kam tau prireikė tų kilmingųjų? Ne koks iš jų delikatesas? Plikis ant plikio, ir krikščioniškumo jokio: nei į pirtį neina, nei pyragų šventadieniais kepa; kad ir ištekėsi, bet nusibos tau sousas su užpilu.

Lipočka. Tu, Fominišna, tarp muzikų gimei, tarp muzikų ir kojas ištiesi. Kas man tavo pirklys? Kokį jis gali turėti svorį? Kur jo ambicija? Ar man jo barzdos prireiks, ar ką?

Fominišna. Ne barzda, o dievo plaukas, gerbiamoji ponია, štai kas!

Agrafena Kondratjevna. Juk ir tėtuis tavo ne koks balvonas, ir barzda irgi nenubrūžuota, betgi vis dėlto bučiuoji gi tu jį, tur būt.

Lipočka. Vienas dalykas tėtuis, o kitas dalykas — vyras. Ko jūs prikibot, motule? Jau pasakiau, kad neisiu už pirklio, tai ir neisiu! Geriau tuoj mirsiu, iki galo visą gyvenimą išverksiu, ašarų neužteks, pipirų prisivalgysiu.

Fominišna. Tai tu verkti ruošies? Nė negalvok! Ir koks čia dabar tau noras užėjo erzinti, Agrafena Kondratjevna!

Agrafena Kondratjevna. O kas ją erzina? Ji pati maivosi.

Ustinja Naumovna. Tiek to, jeigu jau tau toks apetitas, rasim tau ir kilmingą. Kokio tau: solidescnio ar liesescnio?

Lipočka. Nieko ir storesnis, tegu būtų tik nemažas. Žinoma, jau geriau augalotas negu koks nukvėšęs. O labiausiai, Ustinja Naumovna, kad nebukanošis, būtinai, kad būtų briunetas; na, suprantamas dalykas, kad ir apsirengęs būtų pagal žurnalą. (*Žiūri į veidrodį*) Ak, viešpatie! o pati aš šiandien kaip šluota išsitaršius.

Ustinja Naumovna. Turiu dabar tokį jaunikį, štai lygiai tokį, kaip tu, katyte, nupiešei: ir kilmingas, ir augalotas, ir briulė.

Lipočka. Ak, Ustinja Naumovna! Visai ne briulė, o briunetas.

Ustinja Naumovna. Taip, labai man reikia į senatvę liežuvį laužyti pagal tavo skonį! Kaip reikia, taip ir sakau. Ir valstiečių turi, ir orgenas ant kaklo; tu eik ir apsirenk, o mes su motule pasikalbėsime tuo reikalu.

Lipočka. Ak, balandėle, Ustinja Naumovna, užsik vėliau pas mane į kambarį: man reikia su tavim pasikalbėti. Einam, Fominišna.

Fominišna. Ak tu, nenuoramai!

Išeina

VII SCENA

Agrafena Kondratjevna ir Ustinja Naumovna

Agrafena Kondratjevna. Ar neišgerti mums prieš arbatą balsanėlio, Ustinja Naumovna?

Ustinja Naumovna. Galima, brangioji, galima.

Agrafena Kondratjevna (*pripila*). Gerk sveika!

Ustinja Naumovna. Tu gi pati pirmiau, meilute. (*Geria*)

Agrafena Kondratjevna. Dar suspėsiu.

Ustinja Naumovna. Uach! Ful! Kur jūs gaudate tokių žolelių?

Agrafena Kondratjevna. Iš vynų kontoros. (*Geria*)

Ustinja Naumovna. Kibirais, tur būt?

Agrafevna Kondratjevna. Kibirais. Ką jau ten mažmenomis, argi išsiversi? Juk mums nėgi maža reikia.

Ustinja Naumovna. Ką sakyti, motule, ką sakyti! Na, jau plušėjau, plušėjau aš dėl tavęs, Agrafena Kondratjevna, zulinau, zulinau grindinį, bet kai jau parūpinsiu jaunikį, tiktai aikterėsite, mano mielos, ir gana!

Agrafena Kondratjevna. Pagaliau gi protingą žodelį ištarei.

Ustinja Naumovna. Kilnios giminės ir žymus žmogus, toks didikas, jog jūs ir sapne nesapnavot.

Agrafena Kondratjevna. Matyt, reiks paprašyti Samsoną Siličių, kad duotų tau porelę arabčikų.

Ustinja Naumovna. Nieko, brangute mano, paimsiu. Ir valstiečių yra, ir orgenas ant kaklo, o koks protingas, tiesiog stabas auksinis.

Agrafena Kondratjevna. O tu, Ustinja Naumovna, iš anksto pranešk, kad dukters dalies pas mus, girdi, ne aukso kalnai.

Ustinja Naumovna. Nagi jis neturi kur savųjų dėti.

Agrafena Kondratjevna. Tas gerai būtų buvę, labai gerai; tiktai štai kas, Ustinja Naumovna: pati tu, motin, pagalvok, ką aš su kilmingu žentu darysiu? Aš ir žodžio tarti jam nemokėsiu, lyg miške.

Ustinja Naumovna. Tai tiesa, brangute mano, iš pradžių kažkaip nejauku, na, o paskui priprasi, kaip nors susitvarkysi. Dar reikia su Samsonu Siličium pakalbėti, gal jis jį ir pažįsta, šitąjį žmogų, vadinasi.

VIII SCENA

Tie patys ir Rispoloženskis

Rispoloženskis (*įeidamas*). O aš pas jus, motule Agrafena Kondratjevna. Buvau beužklystęs pas Samsoną Siličių, tik užimtas, matau; tai aš ir galvoju: užėisiu, sakau, aš pas Agrafeną Kondratjevną. Kas čia, degtinė? Aš, Agrafena Kondratjevna, stiklėlį išgėsiu. (*Geria*)

Agrafena Kondratjevna. Gerk, tėvuli, sveikas! Labai prašom, sėskitės, kaip gyvenat, kaip kruatat?

Rispoloženskis. Koks jau ten mūsų gyvenimas! Taipsau, smilkstame, Agrafena Kondratjevna! Pati žinote: šeima didelė, reikaliukai ne kokie. Bet neburnoju; burnoti nuodėmė, Agrafena Kondratjevna.

Agrafena Kondratjevna. Tas jau, tėvuli, paskutinis galas.

Rispoloženskis. Kas burnoja, tas, vadinasi, dievui priešinasi, Agrafena Kondratjevna. Štai kokia buvo istorija...

Agrafena Kondratjevna. O kaip tave vadinti, tėveli? Aš vis pamirštu.

Rispoloženskis. Sisojus Psojičius, motule Agrafena Kondratjevna.

Ustinja Naumovna. Kaipgi čia dabar: ar Psovičius, branguti? Kaipgi čia išeina?

Rispoloženskis. Nemoku jums tiksliai pasakyti; tėvą vadino Psojum — na, vadinasi, aš ir esu Psojičius.

Ustinja Naumovna. Psovičius, tai Psovičius! Ką gi, tai nieko! ir blogiau būna, branguti.

Agrafena Kondratjevna. Tai kokią gi tu, Sisojau Psovičiau, istoriją norėjai papasakoti?

Rispoloženskis. Štai, motule, Agrafena Kondratjevna, buvo tokia istorija: ne palyginimas ar kokia pasaka, bet tikras atsitikimas. Aš, Agrafena Kondratjevna, stiklėlį išgersiu. (*Geria*)

Agrafena Kondratjevna. Gerk, tėvuli, gerk!

Rispoloženskis (*sėdasi*). Gyveno senolis, garbingas senolis... Tik pamiršau, motule, kur, bet tik tai tokiam krašte... negyvenamame. Turėjo jis, mano miela ponia, dvylika dukterų — viena už kitą mažesnė. Pats dirbti nebepajėgė, žmona irgi sena senutėlė, vaikai dar maži, o gerti, valgyti reikia. Kiek buvo turto, į senatvę viską pragyveno, nėra kas duotų valgyti, gerti. Kur pasidėsi su mažais vaikais? Štai jis šiaip galvoja, taip galvoja — ne, mano miela ponia, jau čia nieko nesugalvosi. „Eisiu, sako, aš į kryžkelę, ar neteks ko nors iš gailestingų aukotojų.“ Dieną jis sėdi — dievas duos, kitą sėdi — dievas duos: tai jis, gerbiamoji, ir ėmė burnoti.

Agrafena Kondratjevna. O, dievulėliau!

Rispoloženskis. Viešpatie, sako, ne kyšininkas aš, ne lupikas... geriau, sako, sau galą pasidaryti.

Agrafena Kondratjevna. Ak, dievuliau tu manol!

Rispoloženskis. Ir buvo jam, mano miela ponia, sapnas naktį prisispnavęs...

Ieina Bolšovas

IX SCENA

Tie patys ir Bolšovas

Bolšovas. A! Ir tu, pone, čia! Kokius tu čia pamokslus sakai?

Rispoloženskis (*lenkiasi*). Ar visi sveiki, Samsonai Siličiaus?

Ustinja Naumovna. Kas gi čia, meiluti, tu lyg sumenkai? Ar koks negalavimas kankina?

Bolšovas (*sėsdamas*). Peršalau, tur būt, ar hemorjus įsismagino...

Agrafena Kondratjevna. Na, tai, Sisojau Psovičiaus, kas gi jam toliau buvo?

Rispoloženskis. Paskui, Agrafena Kondratjevna, paskui baigsiu sakyti, laisvalaikiu kada nors užbėgsiu prietemos ir papasakosiu.

Bolšovas. Ką tu čia, ar šventuoju pasidarei? Cha, cha, cha! Laikas atsigaivelėti!

Agrafena Kondratjevna. Na, jau tu ir pasakysi! Neduosi nuoširdžiai pasikalbėti.

Bolšovas. Nuoširdžiai! Cha, cha, cha! O tu paklausk, kaip jam teisme byla dingo; štai šitą istoriją jis tau geriau papasakos.

Rispoloženskis. Ogi ne, ir nepražuvo! Tai netiesa, Samsonai Siličiaus!

Bolšovas. O už ką gi tave iš tenai išvarė?

Rispoloženskis. O štai už ką, motule Agrafena Kondratjevna. Pasiėmiau aš vieną bylą iš teismo namo, bet pakeliui su draugu ir užsukom, ką gi darysi, na, suprantate... leiskit pasakyti, na, į vyno rūšį... ten aš ją palikau, ir įsigėręs, tur būt, taip ir užmiršau. Kas gi, kiekvienam gali atsitikti. Paskui, mano miela ponija, teisme tos bylos ir pasigedo: ieškojo, ieškojo, aš ir į namus važiauvau du kartus su egzекutorium — nér ir nér! Norėjo mane tieson patraukti; o aš čia ir atsiminiau, kad, tur būt, girdi, aš ją rūsy užmiršau. Nuvykome su egzекutorium — ji ten ir yra.

Agrafena Kondratjevna. Ką gi! Ne tiktai geriančiam, ir negeriančiam būna. Kas čia per bėda!

Bolšovas. Kaipgi tavęs į Kamčiatką neištrėmė?

Rispoloženskis. Jau ir į Kamčiatką! O už ką, leiskite paklausti, už ką į Kamčiatką ištremti?

Bolšovas. Už ką! Už netvarką! Duok tik jums valią! Jūs ir visai nusigersit.

Rispoloženskis. Ogi štai dovanojo. Štai, motule Agrafera Kondratjevna, norėjo mane tieson patraukti už tai, už tą patį.— Aš tuojau pas generolą, pas mūsiškį, bimt jam po kojomis. Jūsų, sakau, ekscelencija! Nepražudykite! Žmona, sakau, vaikai mažyčiai! Na, sako, dievai tavęs nematę, gulinčio nieks nemuša, paduok, sako, atsistatydinimo raštą, kad aš nė nematyčiau tavęs čia. — Taip ir dovanojo. — Ką gi! Duok dieve jam sveikatos! Jis manęs ir dabar neužmiršta: kartais užbėgsi pas jį šventadienį: ką, sako, tu, Sisojau Psojičiau? — Šventės proga, sakau, jūsų ekscelencija, pasveikinti atėjau. — Štai Trejybės cerkvėj neseniai buvau, prosforą jam atnešiau. Aš, Agrafera Kondratjevna, stiklę išgersiu. (*Geria*)

Agrafera Kondratjevna. Gerk, tėvuli, sveikas! O mes su tavim, Ustinja Naumovna, eikime, tur būt, jau virtuvas užvyręs; ir parodysiu aš tau, yra pas mus šis tas nauja iš kraičio.

Ustinja Naumovna. Pas jus, tur būt, ir taip visa krūva paruošta, brangute.

Agrafera Kondratjevna. Ką gi padarysi! Naujos medžiagos išėjo, o mums kaip ir nereikia už jas pinigų mokėti.

Ustinja Naumovna. Ką ir sakyti, meilute! Savo magazinas, vis vien, kaip sode auga.

Išaina

X SCENA

Bolšovas ir Rispoloženskis

Bolšovas. O ką, Sisojau Psojičiau, ar daug suktėbėms savo amžiuje rašalo išeikvojai?

Rispoloženskis. Che, che... Samsonai Siličiau, medžiaga nebrangi. O aš štai užbėgau pasiteirauti, kaip jūsų reikaliukai.

Bolšovas. Užbėgai tu! O tau labai reikia žinoti! Jau tokie jūs niekšai, kraugeriai kažkokie: jei tik suuodžiate ką nors, tai jau ir sukatės kaip kipšai, ir šnabždate į ausį.

Rispoloženskis. Ką gi aš galiu, Samsonai Siličiau, šnabždėti? Ir koks iš manęs mokytojas, kada jūs pats, gal būt, dešimtį kartų už mane protingesnis. Ko manęs paprašo, aš padarau. Kaipgi nepadaryti? Aš kiaulė būčiau, jei nepadaryčiau; nes aš, galima pasakyti, jūsų malonėmis berte apibertas, aš ir mano vaikučiai. O aš dar per kvailas, kad jums galėčiau patarti: jūs savo reikalus pats geriau už bet kurį kitą žinote.

Bolšovas. Pats žinote! Štai ir bėda, kad mūsų brolis, pirklys, yra glušas, nieko jis nesupranta, o tokioms siurbėlėms kaip tu, tai tik nauda iš to. Ogi štai, tu dabar visus mano slenksčius nutrypsi besivalkiodamas.

Rispoloženskis. Kaipgi man nesivalkioti! Jei aš jūsų nemylėčiau, aš pas jus nesivalkiočiau. Argi aš nejaučiu? Kas gi aš, iš tikrųjų gyvulys koks neprotinigas, ar ką?

Bolšovas. Žinau aš, kad myli — visi jūs mylite mus; tik nieko dora iš jūsų neišgausi. Štai ir dabar aš kamuojuos, kamuojuos su tąja byla, taip prisikankinau, ar tu patikėsi, tiktai vien apie ją tegalvodamas! Jau nors kad greičiau, ar ką, ir iš galvos lauk.

Rispoloženskis. Ką gi, Samsonai Siličiau, ne jūs pirmas, ne jūs paskutinis, argi kiti taip nedaro?

Bolšovas. Kaip nedarys, brolau, ir kiti daro. Ir dar kaip daro — be gėdos, be sąžinės! Ant gulsčių lingių važinėja, trijų aukštų namuose gyvena; kitas tokių belvederį su kolonomis ištaiso, jog jam tenai su savo maule ir įeiti drovu; o ten ir kaput, ir paimti iš jo nėra ko. Karietos dingsta nežinia kur, namai visi ikeisti, ar liks, ar ne kreditoriams koks trejetas senų batų porų. Štai tau ir viskas. O dar ir apgaus ką nors: beturčius kokius paleis vienais marškiniiais elgetauti. O mano kreditoriai visi žmonės turtingi, kas jiems pasidarys!

Rispoloženskis. Žinomas dalykas. Ką gi, Samsonai Siličiau, visa tai mūsų rankose.

Bolšovas. Žinau, kad mūsų rankose, bet ar mokėsi tu tą reikalą sutvarkyti? Jūs irgi geri padarai!

Aš jus pažįstu! Kalbėti tai jūs mokate, o ten, žiūrėk, ir prasidėjo eibės.

Rispoloženskis. Ką jūs, Samsonai Siličiau, meldžiamasis, argi man pirmą kartą! Argi aš nesu-prantu? Che, che, che! Aš ne tokius dalykus esu da-ręs, ir tai išsisukdavau. Kitą už tokius darbelius jau seniai būtų išsiuntę ten, kur pipirai auga.

Bolšovas. Argi? Tai kokią tu čia man mechani-ką nori subelsti?

Rispoloženskis. Žiūrint aplinkybių. Aš, Sam-sonai Siličiau, stiklėlį išgersiu... (*Geria*) Štai pirmas dalykas, Samsonai Siličiau, reikia jums namus ir krau-tuves įkeisti arba parduoti. Tai jau pirmas dalykas.

Bolšovas. Taip, tai tikrai reikia padaryti iš anksto. Bet kam gi šitą naštą užkrauti? Štai gal žmo-nai?

Rispoloženskis. Neteisėta, Samsonai Siličiau! Tai neteisėta! Įstatymuose pasakyta, kad tokie parda-vimai netikri. Tai, žinoma, padaryti nesunku, bet kad paskiau priekabių nebūtų. Jau jeigu daryti, tai rei-kia, Samsonai Siličiau, tvirčiau.

Bolšovas. Ir taip reikia, kad įtarimų nesukeltų.

Rispoloženskis. Kai jau svetimam pavesi, tai ir prikibti nebus prie ko. Pabandyk vėliau ginčyti, kai viskas bus raštiškai įrodyta.

Bolšovas. Tiktai štai kokia bėda: kai pavesi sve-timam namus, tai jis gal ir įstrigs ten, lyg blusa kare.

Rispoloženskis. O jūs paieškokite, Samsonai Siličiau, tokio žmogaus, kad jis sąžinę turėtų.

Bolšovas. O kur tu jį šiandien rasi? Šiandien kiekvienas tyko, kaip tave už apikaklės nutverti, o tu sąžinės išgeidei.

Rispoloženskis. O aš štai ką galvoju, Sam-sonai Siličiau, norite, manęs klausykite, norite — ne: kas per žmogus jūsų įgaliotinis?

Bolšovas. Kuris? Lazaris, ar ką?

Rispoloženskis. Taip, Lazaris Jelizaričius.

Bolšovas. Na, jeigu Lazaris, tai tebūnie ir jis; jis žmogus supratingas, be to, ir kapitaliuką turi.

Rispoloženskis. Ką gi įsakysite, Samsonai Siličiaui: įkeitimo ar pardavimo raštą?

Bolšovas. O kur procentų mažiau, ten ir žiebk. Kai padarysi viską kaip reikia, tokias tau, Sisojau Psojičiaui, magaryčias pastatysiu, jog galva apsvaigs.

Rispoloženskis. Jau būkite tikras, Samsonai Siličiaui, mes savo darbą žinom. O jūs su Lazariu Jelizaričium kalbėjęt tuo reikalu, ar ne? Aš, Samsonai Siličiaui, stiklelį išgersiu. (*Geria*)

Bolšovas. Dar ne. Štai šiandien pasikalbėsime. Jis žmogus protingas; jam tiktai mirktelek, jis ir supranta. O jau ką padarys tat, tai piršto nepakiši. Na, įkeisime mes namus, o paskui kas?

Rispoloženskis. O paskui parašysim rejestrėlį, kad štai, girdi, taip ir taip, po dvidešimt penkias kapeikas už rublį; na ir vaikščiokite pas kreditorius. Jei kas labai užsispirs, tai galima ir pridėti, o kokiam piktesniam ir viską sumokėti... Jūs jam užmokėsite, o jis turės pasirašyti, kad pagal sandėrį gavo po dvidešimt penkias kapeikas, šiaipsau, dėl akių, kad kitiems parodytų. Štai, girdi, šitaip ir šitaip, na ir kiti, žiūrėdami į juos, sutiks.

Bolšovas. Tai tikrai, pasiderėti galima: neims po dvidešimt penkias, tai pusrublį paims; o jei pusrublio neims, tai už septynių grivinių abiem rankom nusi-tvers. Vis dėlto pelnas. Ten, ką nori sakyk, o mano duktė nuotaka, nors tuoju iš skverno į skverną ir lauk iš namų. Ir pačiam, brolau tu mano, laikas pasil-sėti; lepinčiausi, gulėdamas ant šono, o visą prekybą velniop. Štai ir Lazaris eina.

XI SCENA

Tie patys ir Podchaliuzinas (įeina)

Bolšovas. Ką pasakysi, Lazari? Tu iš miesto, ką? Kaip ten pas jus?

Podchaliuzinas. Garbė dievui, tvarkosi po truputį. Sisojui Psojičiui! (*Lenkiasi*)

Rispoloženskis. Sveikas, mielas Lazari Jeli-
zaričiaui! (*Lenkiasi*)

Bolšovas. Tvarkosi, tai tegu ir tvarkosi. (*Pa-
lėjęs*) O tu, Lazari, kada laisvu laiku balansą man da-
rei, galėjai ir mažmenų prekybą patikrinti, na ir visa
kita, kas ten dar yra. Prekiaujam, prekiaujam, broliuk,
o naudos nė už skatiką. Gal pardavėjai sukčiauja,
tampo giminėms ir meilužėms; bent truputį juos su-
draustumei. Pelno jokio, tik be reikalo plūkiamės. Ar
jie neįgudę? Laikas jau būtų, rodos.

Podchaliuzinas. Kaipgi tai galima, Samsonai
Siličiaui, kad nebūtų įgudę? Rodos, pats visados
mieste būnu ir visados jiems aiškinu.

Bolšovas. Ką gi tu jiems aiškini?

Podchaliuzinas. Žinomas dalykas, stengiuos,
kad viskas būtų tvarkoj ir kaip reikiant. Jūs, sakau,
vyručiai, nežiopsokit: matai, tik momentas tinkamas,
pirkėjas koks mulkis pasipainiojo, ar spalva bei pie-
šinys kokiai panelei patiko, paėmei, sakau, ir uždėjai
rublį ar kitą aršiniui.

Bolšovas. Tur būt, brol, žinai, kaip vokiečiai
magazinuose mūsų ponus apmauna. Tiesa, mes ne vo-
kiečiai, o krikščionys pravoslavai, bet irgi nesame vy-
ža vežami. Ar taip, a?

Rispoloženskis juokiasi

Podchaliuzinas. Dalykas aiškus. Ir matuoti,
sakau, reikia irgi natūraliau: trauk ir temk, tiktai kad,
dieve saugok, neplyštų; juk ne mums gi, sakau, rei-
kės dėvėti. Na, o užsižiopsos, tai niekas nekaltas, ga-
lima, sakau, ir tiesiai per petį kokį aršiną šmukšterėti.

Bolšovas. Vis tiek: juk siuvėjas turės gi pavog-
ti. A? Pavogs juk?

Rispoloženskis. Pavogs, Samsonai Siličiaui,
būtinai, sukčius, pavogs; aš siuvėjus gerai pažįstu.

Bolšovas. Tai šit kas, visi jie sukčiausi sukčiai,
tik mus be reikalo apšneka.

Rispoloženskis. Tai tikrai, Samsonai Siličiaui,
jūs tiesą teikiatės sakyti.

Bolšovas. Ech, Lazari, ne koks dabar pelnas: nebe tie laikai. *(Patylėjęs)* Ką, žinias atnešei?

Podchaliuzinas *(išimdamas iš kišenės ir paduodamas)*. Teikitės paimti.

Bolšovas. Duokš, pažiūrėsim. *(Užsideda akinus ir žiūri)*

Rispoloženskis. Aš, Samsonai Siličiaus, stiklėlių išgersiu. *(Geria, paskui užsideda akinius, sėdasi greta Bolšovo ir žiūri į laikraščius)*

Bolšovas *(skaito balsiai)*. „Valdiniai ir visokių bendrovių skelbimai: 1, 2, 3, 4, 5 ir 6 iš prieglaudos. Tai ne mums, mes valstiečių nepirksime. „7 ir 8 Maskvos Noversiteto, Gubernijos Valdybų, Našlaičių Globos Tarybos.“ Na ir jų nereikia. „Miesto Valdybos.“ Nagi, ar tik nėra ko! *(Skaito)* „Maskvos Miesto Taryba šiuo skelbia: ar nepanorės kas įsipareigoti žemiau išvardintoms lažo prievolėms.“ Ne mūsų reikalas: be užstato neapsieisi. „Našlių Namų Kontora šiuo kviečia.“ Tegu sau kviečia, o mes neisime. „Iš Našlaičių Teismo.“ Mes patys neturime nei tėvo, nei motinos. *(Žiūri toliau)* Ehe! Štai ko čia esama! Klausykis, Lazari! „Tokiais tai metais, rugsėjo tokią tai dieną Komercinio Teismo nutarimu pirmosios gildijos pirklys Fedotas Selivestrovičius Pleškovas paskelbtas nusigyvenusiu skolininku ir todėli...“ Ką čia aiškinti! Žinoma, kodėlei ir kas iš to išeina. Štai tau ir Fedotas Selivestrovičius! Koks buvo tūzas, o pro dūmtraukį išlėkė. O ką, Lazari, ar neskolingas jis mums?

Podchaliuzinas. Truputį skolingas. Cukraus savo namams ėmė gal apie trisdešimt ar keturiasdešimt pūdų.

Bolšovas. Prastas reikalas, Lazari. Na, man tai jis viską gražins kaip geram bičiuliui.

Podchaliuzinas. Abejoju.

Bolšovas. Susitarsime kaip nors. *(Skaito)* „Maskvos 1-os gildijos pirklys Antipas Sisojevas Jenotovas paskelbtas nusigyvenusiu skolininku.“ — Ar šitas mums neskolingas?

Podchaliuzinas. Už aliejų. Gavėnioj ėmė apie tris boselius.

Bolšovas. Štai tau ir pasninkautojai! Ir dievui įtikti už svetimą gerą pasistengia. Tu, brolau, šitiems rimtuoliams netikėk! Šitie žmonės viena ranka žegnojasi, o kita į svetimą užantį lenda! Štai ir trečias: „Maskvos 2-os gildijos pirklys Jefremas Lukičius Populiaršnikovas paskelbtas nusigyvenusiu skolininku.“ Na, o kaip šitas?

Podchaliuzinas. Yra vekselis!

Bolšovas. Protestuotas?

Podchaliuzinas. Protestuotas. Pa'sai tai slapstosi.

Bolšovas. Na! Ir ketvirtas čia, Samopalovas. Ką gi, susikalbėjo jie, ar ką?

Podchaliuzinas. Tai jau tokie niekšai!

Bolšovas (*vartydamas lapus*). Čia jų neperskaičysi iki ryt dienos. Še, užteks!

Podchaliuzinas. Tiktai laikraštį teršia. Višiams pirkliams tokia nešlovė.

Tyla

Rispoloženskis. Sudie, Samsonai Siličiaus, aš dabar namo bėgsiu: reikaliukų šiokių tokių yra.

Bolšovas. Nagi pasėdėtum truputį.

Rispoloženskis. Ne, dievaž, Samsonai Siličiaus, ne laikas. Aš geriau pas jus rytoj anksčiau užėisiu.

Bolšovas. Na, kaip žinai!

Rispoloženskis. Likite sveikas... Likite sveikas, Lazari Jelizaričiaus! (*Išeina*)

XII SCENA

Bolšovas ir Podchaliuzinas

Bolšovas. Štai tu ir matai, Lazari, kokia prekyba! Tu manai ką! Imk veltui pinigų, ir tiek? Kaipgi ne pinigai, sako — matei, kaip varlės šokinėja. Še tau, sako, vekselis! O pagal vekselį iš kitų ką paimsi! Štai ir aš turiu įšalusių pinigėlių apie šimtą tūkstančių, ir visi protestuoti; tik tiek ir darbo, kad kasmet dėk po

apačia. Nori, už sidabro pusrublį visus atiduosiu! Skolininkų, tur būt, ir su šunimis nesurasi: kurie išmirė, o kurie išlakstė, nėra ką ir į duobę patupdyti. O jeigu ir pasodinsi, Lazari, tai pats neapsidžiaugsi: kitas taip apsipras, jog jo iš tenai ir su pančiu neišrūkysi. Man, sako, ir čia gerai, o tu nešdinkis. Ar taip, Lazari?

Podchaliuzinas. Tai jau taip, kaip paprastai būna.

Bolšovas. Vis vekselis ir vekselis! O kas gi tasai vekselis? Šiaipsau popierius, ir daugiau nieko. O į diskontą atiduosi, taip procentus nulups, net skilvy suburbuliuos, be to, ir savo turtu atsakyk. (*Patylėjęs*) Su policininkais geriau neprasidėk: vis į skolą ir į skolą; o atves, ar ne, tai nuplikusiais smulkiais pinigais ir arabčikais; pažiūrėsi — nei kojų, nei galvos, o ant smulkiųjų pinigų jokio užrašo seniai nebėr. O tu kaip sau nori! Čionykštiems prekiautojams geriau nerodyk, į bet kuri sandėlį įeis, tik tiek ir darbo, kad pauosto, pakrapšto pakrapšto, ir eina šalin. Nenuostabu, jei prekių nebūtų, — kokiais gi dar galais prekiauti! Viena krautuvė dažų, kita manufaktūros, trečia bakalėjos; tai ne, niekur nesiseka. Į varžytynes nors ir neik: numuša kainas labiau, negu velniai žino; o uždėsi pavalkus, tai ir raištį paduok; čia magaryčios, čia vaišės, čia dar visokie ten nepritekliai ir svorio stoka — štai kas yra! Ar tu tatau jauti?

Podchaliuzinas. Rodos, turėčiau jausti.

Bolšovas. Štai kokia prekyba — štai ir prekiauk! (*Patylėjęs*) Ką, Lazari, kaip tu manai?

Podchaliuzinas. Kaipgi čia gali manyti! Tai jau kaip jums patinka. Mūsų reikalas — jūsų klausyti.

Bolšovas. Koks ten reikalas: tu kalbėk nuoširdžiai. Aš tave apie reikalą klausiu.

Podchaliuzinas. Čia ir vėl, Samsonai Siličiau, kaip jūs norite.

Bolšovas. Įsikando tą patį kartoti: kaip jūs norite. O tu gi kaip?

Podchaliuzinas. Šito aš negaliu žinoti.

Bolšovas (*patylėjęs*). Pasakyk, Lazari, kaip sąžinė liepia, myli tu mane?

Tyla

Myli, ar ką? Ko gi tu tyli?

Tyla

Valgydinau, girdžiau, į žmones išleidau, regis.

Podchaliuzinas. Ech, Samsonai Siličiaus! Kam čia kalbėti! Jau jūs dėl manęs neabejokite. Vienu žodžiu: štai, kaip esu, visas čia.

Bolšovas. Tai kas gi, kad tu visas?

Podchaliuzinas. Ar šiaip būtų, ar anaip, tai būsite patenkintas, savęs nepagailėsiu.

Bolšovas. Na, tai nėra ko ir kalbėti. Man atrodo, Lazari, kad dabar pats tinkamiausias laikas: gyvų pinigų mums gana, visiems vekseliams atėjo terminai. Ko gi laukti? Susilauksi gal, ko gera, kad koks nors savasis šunsnukis apmaus tave kuo švariausiai, o ten, žiūrėk, padarys sandėrį po grivinę už rublį, ir sėdi ant milijono, ir spiauti į tave nenori. O tu, sąžiningas pirklys, žiūrėk ir kankinkis, ir murksok. Štai aš ir galvoju, Lazari, pasiūlyti kreditoriams tokį dalyką: ar nepaims jie iš manęs po dvidešimt penkias kaikas už rublį. Kaip tu manai?

Podchaliuzinas. O man atrodo, Samsonai Siličiaus, jei mokėti po dvidešimt penkias, tai padoriau būtų visai nemokėti.

Bolšovas. O ką? Juk tiesa. Drąsumu nieko nenustebinsi, o geriau tylutėliai reikaliuką sutvarkyti. Ten paskui teisk, viešpatie, pasaulio pabaigoj. Tik rūpesčių visa krūva. Namus ir krautuves aš tavo vardu įkeisiu.

Podchaliuzinas. Negalima gi be rūpesčių! Štai vekselius reikia kaip nors apyvarton išleisti, prekes išvežti kur toliau. Pasistengsim!

Bolšovas. Tai šitaip! Bet jau sunku man rūpintis — pasenau. O tu padėsi?

Podchaliuzinas. Ką jūs, Samsonai Siličiaus, į ugnį ir į vandenį lįsiu.

Bolšovas. Šitaip geriau! Velnią ten grašiais pelnysi! Šmaukšt iš karto, ir baigta. Tik duok dieve drąsos. Dėkui tau, Lazari! Kaip tikras draugas pasielgei.

(Atsistoja) Na, rūpinkis! (Prieina prie jo ir plekšnoja per petį) Atliksi reikalą akuratiškai, tai mes su tavim pelną pasidalysime. Apdovanosiu visam gyvenimui. (Eina prie durų)

Podchaliuzinas. Man, Samsonai Siličiaus, nieko nereikia: man rūpi tik jūsų ramybė. Gyvendamas pas jus nuo mažų metų ir matydamas visas jūsų malones, galima sakyti, vaikigaliu paimtas krautuvės šluoti, vadinasi, turiu aš šitaip jausti.

ANTRAS VEIKSMAS

*Kontora Bolšovo namuose. Tiesiai durys; iš kairės
pusės laiptai į viršų*

I SCENA

T i š k a (*su šepečiu avanscenoj*). Ech, gyvenimas, gyvenimas! Štai vos išauš, tu čia grindis šluok! Argi mano darbas grindis šluoti! Pas mus viskas ne taip, kaip pas kitus žmones! Pas kitus šeiminkus, jeigu jau esi vaikas, tai ir gyveni kaip vaikas — vadinasi, krautuvėj turi būti. O pas mus ir ten, ir šen, ištisą dieną šliožinėk grindiniu kaip patrakęs. Greit, girdi, priprasi. . . Kur čia priprasi! Padorūs žmonės po miestą kiemsargį siunčioja, o pas mus jis su kačiukais ant pečiaus guli arba su virėja pramogauja; o iš tavęs reikalauja. Kitur vis dėlto laisviau: kada-ne-kada nusizengsi kame nors, tau atleidžiama dėl jaunų metų: o pas mus — jei ne tas, tai kitas, jei ne pats, tai pati tave išvanos. Štai įgaliotinis Lazaras, štai Fominišna, štai vėl. . . Kiekvienas šlamštas tave tvarko. Tikras pragaras, o ne gyvenimas! O jau kad išsprukti kada iš namų, su draugais į tris lapelius arba priesieny pasiausti — geriau ir negalvok! Bet ir į galvą, tiesą pasakius, neateina! (*Lipa keliais ant kėdės ir žiūri į veidrodį*) Sveikas, Tichonai Savostjanovičiau. Kaip jūs gyvuojate? Ar viskas, dėkui dievui, gerai? Na, Tiška, iškirsk pokštą. (*Daro grimasą*) Štai kaip! (*Kitą*) Šit kaip. . . (*Kvatoja*)

II SCENA

Tiška ir Podchaliuzinas (prisėlina ir griebia jį už apikaklės)

Podchaliuzinas. O ką tu, velniūkšti, čia darai?

Tiška. Ką! žinoma ką! dulkes šluosčiau.

Podchaliuzinas. Liežuviu šluostei! Kokias ten dulkes ant veidrodžio radai? Parodysiu aš tau dulkes! Mat, kraiposi! O štai aš tau kai įpilsiu į pasturgalį, tai tu žinosi.

Tiška. Žinosi! Būtų gi už ką?

Podchaliuzinas. O už tai, kad už ką! Pakalbėsi, tai ir pamatysi, už ką! Štai prasižiok dar!

Tiška. Taip, prasižiok dar! Aš ir šeimininkui pasakysiu, ne ką gausi!

Podchaliuzinas. Šeimininkui pasakysiu! Kas man tavo šeimininkas? Aš, jei jau šitaip... kas man tavo šeimininkas! Tam tu ir esi vaikis, kad tave mokyti, o tu manai ką! Jeigu jūsų, padaužų, nemuši, tai ir gera nematysi. Prachtika gerai žinoma. Aš, brolau, ir pats ir ugnį, ir vandenį praėjau, ir šilta, ir šalta esu matęs.

Tiška. Žinome, kad esi matęs.

Podchaliuzinas. Cit, velniūkšti! (*Užsimoja*)

Tiška. Nagi pamėgink! Manai, nepasakysiu: dievaži, pasakysiu.

Podchaliuzinas. Bet ką gi tu pasakysi, velnio pipirine?

Tiška. Ką pasakysiu? Ogi tai, kad tu plūsties.

Podchaliuzinas. Būta gi čia ko! Mat, koks ponas! Pamanykite! Ar buvo Sisojus Psojičius?

Tiška. Žinoma, buvo.

Podchaliuzinas. Tu, velniūkšti, kalbėk suprantamai! Užėiti norėjo, ką?

Tiška. Užėiti norėjo.

Podchaliuzinas. Na, tu turi laiko, tai nubėk.

Tiška. Šermukšninės, ar ką?

Podchaliuzinas. Taip, šermukšninės. Reikia Sisojų Psojičių pavaišinti. (*Duoda pinigų*) Nupirk pusę

štofo, o grąžą sau pasiimk meduoliams. Tik tu, žiūrėk, vikriau, kad nepasigestų!

T i š k a. Nukirpta merga kasos nesupins. Tik spurstelsiu — vienu ypu. (*Tiška išeina*)

III SCENA

Podchaliuzinas (*vienas*). Tai bėda, tai bėdal! Štai kur ji užgriuvo mus! Ką gi dabar daryti? Na, prasi reikalai! Dabar jau, nori ar nenori, teks pasiskelbti nusigyvenusiu skolininku! Na, sakysime, šeiminkui kas nors ir pasiliks, o man kas gi bus? Man gi kur pasidėti? Turgaus skersgatvy dulkėmis prekiauti! Tarnavau, tarnavau metų dvidešimt, o dabar eik grindinio gludinti. Kaip dabar reikia šitą dalyką išspręsti? Prekėmis, ar ką? Štai vekselius liepė parduoti (*išima ir skaito*): čia, tur būt, galima bus pasinaudoti. (*Vaikšto po kambarį*) Sako, reikia sąžinę turėti! Taip, žinomas dalykas, reikia sąžinę turėti, bet kaip tatai reikia suprasti? Su geru žmogumi kiekvienas turi sąžiningai elgtis; o jeigu jis pats kitus apgaudinėja, tai kokia gi čia sąžinė. Samsonas Siličius pirklys turtingiausias, ir dabar visą šitą reikalą, galima pasakyti, taipsau, iš dyko buvimo, prasimanė. O aš žmogus beturtis! Jei ir pasinaudosiu šiam reikalui kuo nors atliekamui, tai ir nuodėmės jokios nėra, nes jis pats neteisingai elgiasi, prieš įstatymus eina. O man ko jo gailėtis! Išėjo tokia linija, na ir nežiopsok: jis savo politiką veda, o tu savo varyk. Dar ir kitaip su juo pasielgčiau, bet neišeina. Hm! Juk įstringa gi tokia fantazija žmogui į galvą! Žinoma, Alimpiada Samsonovna panelė išmokslinta ir, galima sakyti, kokių pasauly nėra, o juk tas jaunikis jos dabar nepaims, pasakys: pinigų duok! O kur pinigų paimti? Ir neištekės ji dabar už kilmingo, nes pinigų nėra. Anksčiau ar vėliau, bet teks už pirklio išleisti. (*Tylėdamas vaikšto*) O kažin, kad surinkus pinigėlių imti ir nusilenkti Samsonui Siličiui: aš, girdi, Samsonai Siličiau, tokio amžiaus, jog turiu pagalvoti apie įpėdinius, ir aš, girdi, Samsonai Siličiau, dėl jūsų ramybės nei kraujo, nei prakaito nesigailėjau. Žinoma, girdi,

Alimpiada Samsonovna panelė išmokslinta, bet juk ir aš, Samsonai Siličiaus, ne karna susiūtas, patys teiktės matyti, turiu kapitaliuką ir galiu save šiuo atžvilgiu suvaržyti. Kodėl gi negalima leisti už manęs? Kuo aš ne žmogus? Niekuo neįtartas, vyresniesiems pagarbus! Be to, kai įkeitė man Samsonas Siličius namus ir krautuves, tai galima ir įkeitimo raštu pagąsdinti. O žinant Samsono Siličiaus būdą, koks jis yra, šitaip ir labai gali atsitikti. Jau toks jų įprotis: jeigu jiems kas pateko į galvą, tai jau niekuo iš tenai neiškrapstysi. Vis tiek, kaip prieš ketverius metus buvo įsigeidęs barzdą nuskusti: prašyte prašė Agrafena Kondratjevna, verkė — ne, sako, paskui vėl atželdinsiu, o dabar kaip noriu, taip ir padarysiu: ėmė ir nuskuto. Šitaip ir tasai dalykas: įtiksiu aš jam, ar šiaip ateis jam į galvą — čia pat rytoj prie altoriaus, ir basta, ir kalbėti nedrįsk. Iš tokio malonumo galima nuo varpinės nušokti!

IV SCENA

Podchaliuzinas ir Tiška

Tiška (įeina su štofų). Štai aš ir grįžau.

Podchaliuzinas. Klausyk, Tiška, Ustinja Naumovna čia?

Tiška. Ten viršuj. Štai ir strakulistas eina.

Podchaliuzinas. Tai tu pastatyk degtinę ant stalo, ir užkandėlio paieškok.

Tiška stato degtinę ir išima užkandžius, paskui išeina

V SCENA

Podchaliuzinas ir Rispoločenskis

Podchaliuzinas. A, mūsų pagarba jums!

Rispoločenskis. Pas jus, tėvuli, Lazari Jelizaričiau, pas jus! Tikrai. Manau, mat, maža kas, gal ko ir reikia. Tai degtinėlės esama? Aš, Lazari Jelizaričiau, stiklėlį išgersiu. Kažko rankos ėmė rytais drebėti, ypač štai dešinioji, kai rašau ką, Lazari Jelizaričiau, tai vis

kaire prilaikau. Kaip dievą myliu! O išgeri degtinėlės, lyg geriau. (*Geria*)

Podchaliuzinas. Nuo ko gi jūsų rankos dreba?

Rispoloženskis (*sėdasi prie stalo*). Nuo rūpesčio, Lazari Jelizaričiau, nuo rūpesčio, tėvuli.

Podchaliuzinas. Taip, taip! O aš taip manau: nuo to, kad labai žmones plėšiate. Už neteisybę dievas baudžia.

Rispoloženskis. Ech, che, che... Lazari Jelizaričiau! Kur mums plėšti! Reikaliukai mūsų mažučiai. Mes, kaip dangaus paukščiai, po grūdėlį lesam.

Podchaliuzinas. Jūs, vadinasi, smulkučius reikalus?

Rispoloženskis. Tenka ir smulkmenomis verstis, kai nėra kur paimti. Na, dar nieko būtų, jei aš vienas, o čia dar žmona ir ketvertas vaikučių. Visi valgyti prašo, balandėliai. Tasai sako — tėvuliuk duok, kitas sako — tėvuliuk duok. Vieną štai į gimnaziją atidaviau: mundierėlio reikia, čia vėl šio ar to. O namiūkštis štai kur! Kiek čia vienu batų nuplėši, vaikščiodamas prie Voskresenskų vartų iš Butirkų.

Podchaliuzinas. Tai tikrai.

Rispoloženskis. O ko gi vaikštinėjai: kam prasytėlį pavaizduosi, ką prie miesčionių prirašysi. Kitą dieną ir sidabrinio pusrublio namo neparneši. Dievaž, nemeluoju! Kuo čia gyventi? Aš, Lazari Jelizaričiau, stiklelį išgersiu. (*Geria*) O aš manau: užbėgsiu, girdi, aš pas Lazarį Jelizaričių, gal duos jis man kiek piniėlių.

Podchaliuzinas. O už kurį gi nusikaltimą?

Rispoloženskis. Kaip už kokį nusikaltimą? Tai jau nuodėmė, Lazari Jelizaričiau! Argi aš jums netarnauju? Iki karsto jūsų tarnas, ką norite, priverskite. O įkeitimo raštą jums išrūpinau!

Podchaliuzinas. Juk jums jau užmokėta! Ir kalbėti jums vis apie tą patį ir tą patį netenka!

Rispoloženskis. Tai tiesa, Lazari Jelizaričiau, užmokėta. Tai tiesa! Ech, Lazari Jelizaričiau, neturtas mane įveikė!

Podchaliuzinas. Neturtas įveikė! Šitaip būna.
(*Prieina ir sėdasi prie stalo*) O mes štai atliekamų turime: nėra kur dėti. (*Deda piniginę ant stalo*)

Rispoloženskis. Ką jūs, Lazari Jelizaričiau, argi atliekami? Tur būt, juokaujate?

Podchaliuzinas. Juokų čia nėra.

Rispoloženskis. O jeigu atliekami, tai kodėl gi neturtingam žmogui nepadėti? Jums dievas už tai atlygins.

Podchaliuzinas. Ar daug jums reikia?

Rispoloženskis. Duokit tris rublelius.

Podchaliuzinas. Ko gi taip mažai?

Rispoloženskis. Na, duokit penkis.

Podchaliuzinas. O jūs prašykit daugiau.

Rispoloženskis. Na jau, jei bus malonė, duokit dešimtį.

Podchaliuzinas. Dešimtį! Taip, veltui?

Rispoloženskis. Kaip veltui! Patarnausiu kuonors, Lazari Jelizaričiau, kada nors atsiteisiu.

Podchaliuzinas. Vis kada kas dar bus. Žadinys — sapne radinys. O mes su jumis dabar štai kokią materiją pradėsime: ar daug jums Samsonas Siličius prižadėjo už visą tą mechaniką?

Rispoloženskis. Gėda pasakyti, Lazari Jelizaričiau: tūkstantį rublių ir senus meškėno kailinius. Jau mažiau už mane niekas nepaims, kaip dievą myliu, štai nors imkite ir pasiteiraukite dėl kainų.

Podchaliuzinas. Na, tai štai kas, Sisojau Psojičiau, aš jums duosiu du tūkstančius už tą patį reikalą.

Rispoloženskis. Geradaris jūs mano, Lazari Jelizaričiau! Su žmona ir vaikais kaip vergas jums tarnausiu.

Podchaliuzinas. Šimtas sidabru dabar, o likusieji paskui, visam šitam įvykiui pasibaigus.

Rispoloženskis. Na štai, kaipgi už tokius žmones dievo neprašysi! Tik kokia nors kiaulė neišmokslinka gali nejausti šito. Aš jums į kojeles nusiленksiu, Lazari Jelizaričiau!

Podchaliuzinas. Kam gi to reikia? Tiktai, Sisojau Psojičiau, uodega nevizgink šen ir ten, o vaikščioj kaip reikia: patekai į šitą tašką — ir sukis ant šitos linijos. Ar suprantate?

Rispoloženskis. Kaip nesuprasi! Ką jūs, Lazari Jelizaričiau! Mažutis aš, ar ką! Laikas suprasti!

Podchaliuzinas. Bet ką gi jūs suprantate? Štai kokie reikalai! Jūs iš pradžių išklausykite. Atvažiuojame mes su Samsonu Siličium į miestą ir eristriuką šitą atsivežėm, kaip reikiant. Štai jis ir ėmė lankytis pas kreditorius: tas nesutinka, kitas nesutinka; ir taip nė vienas nepasiduoda šitai gudrybei. Štai koks reikalas, vadinasi!

Rispoloženskis. Ką jūs sakote, Lazari Jelizaričiau! A! Na ir žmonės gi!

Podchaliuzinas. Kad tik mes dabar su šita byla neįklimptume. Suprantate jūs mane, ar ne?

Rispoloženskis. Vadinasi, dėl bankroto, Lazari Jelizaričiau?

Podchaliuzinas. Bankrotas pats savaime; bet čia svarbu mano reikalai.

Rispoloženskis. Che, che, che... tai — yra namai su krautuvėmis... šitaip... namai, vadinasi... che, che, che!

Podchaliuzinas. Ka-a-s?

Rispoloženskis. Ne, aš tik šiaipsau, Lazari Jelizaričiau, iš kvailumo, lyg ir juokais.

Podchaliuzinas. Gerai, kad juokais! O jūs iš šito nesijuokite. Čia ne tik kad namai, man tokia fantazija galvoj dėl šito dalyko, jog reikia su jumis plačiai pakalbėti. Eikime pas mane... Tiška!

VI SCENA

Tie patys ir Tiška

Podchaliuzinas. Sutvarkyk čia viską! Na, eikime, Sisojau Psojičiau!

Tiška nori nuimti degtinę

Rispoloženskis. Palauk, palauk! Et, broliuk, koks tu kvailas! Matai, kad žmonės nori gerti, tai tu palauk... tai tu palauk. Tu dar mažas, na, tai tu būk mandagus ir atlaidus. Aš, Lazari Jelizaričiaus, stiklėlių išgersiu.

Podchaliuzinas. Gerkite, tiksliai paskubėkite, nes, ko gera, patsai atvyks.

Rispoloženskis. Tuojau, tėvuli Lazari Jelizaričiaus, tuojau! (*Geria ir užkanda*) Geriau jau mes ją pasiimsim.

Išeina

Tiška kai ką sutvarko; nuo viršaus ateina Ustinja Naumovna ir Fominišna. Tiška išeina

Fominišna. Jau baik kaip nors tu jos reikalą, Ustinja Naumovna! Mat, kaip merga nusikamavo, bet juk jau ir laikas, mėtule. Jaunystė — ne puodas be dugno, bet ir tasai, sako, išsitusėja. Aš apie tai pagal save sprendžiu. Aš tryliktus metusėjau, kai tekėjau, o jai štai už mėnesio devyniolika metų sukaks. Kam varginti veltui! Kitos jos metų seniai jau vaikų priperėjo. Taigi, motin, kam gi ją varginti!

Ustinja Naumovna. Pati visa tai suprantu, katyte, bet argi čia mano kaltė; pas mane jauniukų kaip kurtų. Bet, matai tu, labai jau renkas jina su mamyte.

Fominišna. Kam gi rinktis! Na, aiškus dalykas, kad būtų žmonės švieži, nenuplikę, kad būtų be kvapo, o ten kokį tik paimsi — vis žmogus.

Ustinja Naumovna (*sėsdama*). Atsisėsiu, katyte. Nusiplūčiau aš nūnai per kiaurą dienele. Nuo ankstyvo ryto lyg kokia nenaudėlė kamuojusi. O juk ir išsisukti niekur negalima, visur, vadinasi, reikalingas žmogus. Žinomas dalykas, katyte, kiekvienas žmogus — gyvas sutvėrimas: tam nuotakos prireikė, tai jaunikio, nors pagimdyk, bet duok, o ten kur nors jau ir vestuvės. O kas sutvarkys? Vis aš. Kentėk viena už visus, Ustinja Naumovna. O kodėl reikia kentėti? Todėl, kad jau taip, matyti, sutvarkyta, nuo pasaulio pradžios šitas ratas sukasi. Tikrai, reikia tiesą pasakyti, neužmiršta ir mūsų už triušą: kas suknelei medžiagos,

kas šalį su spurgais, kas kyką sutaisys, o kur ir auksinis pinigas, kur ir daugiau persirita — žinoma, kas ko vertas, kas ką gali.

F o m i n i š n a. Ką ir kalbėti, motule, ką ir bekalbėti!

U s t i n j a N a u m o v n a. Sėskis, Fominišna, kojos senos, pavargusios.

F o m i n i š n a. Et, motin! Nėra kada. Kad bėda, tai jau bėda: pats kažkodėl iš miesto neparvyksta, visi išsigandę vaikštom; ko gera, žiūrėk, girtas parvažiuos. O jau koks nedoras, viešpatie! Kas ir pagimdė tokį pasiaubėlį!

U s t i n j a N a u m o v n a. Žinomas dalykas: su turtingu vyru kaip su velniu, negreitai susivoksi.

F o m i n i š n a. Jau mes iš jo baisybių esame patyrę! Štai praeitą savaitę, naktį, girtas parvažiavo. Taip įsidrąsino, jog kad ai, ai! Baisu ir prisiminti! Indus daužo... „U! — sako, — tokios jūs ir šitokios, nudcb-siu vienu smūgiu!“

U s t i n j a N a u m o v n a. Tamsuolis!

F o m i n i š n a. Tiesa, motin, tiesa! O aš bėgsiu, mano miela, į viršų, vadinasi, Agrafena Kondratjevna ten viena, vadinasi. Tu, kai eisi namo, tai užsuk pas mane, — aš tau kumpiuką įrišiu. *(Eina laiptais)*

U s t i n j a N a u m o v n a. Užeisiu, katyte, užeisiu.

P o d c h a l i u z i n a s įeina

VII SCENA

U s t i n j a N a u m o v n a ir P o d c h a l i u z i n a s

P o d c h a l i u z i n a s. A! Ustinja Naumovna! Seniai bematyta!

U s t i n j a N a u m o v n a. Sveikas, branguti! Kaip strapinėji?

P o d c h a l i u z i n a s. O kas man! *(Sėdasi)*

U s t i n j a N a u m o v n a. Mamzele, jei nori, išpiršiu.

P o d c h a l i u z i n a s. Žemai dėkoju, — mums kol kas nereikalinga.

Ustinja Naumovna. Pats, branguti, jei nenori, tavo bičiuliui patarnausiu! Tau, tur būt, pažįstamų mieste kaip šunų, vadinasi.

Podchaliuzinas. Taip, yra arti tiek.

Ustinja Naumovna. Na, o jeigu yra, tai garbė tau, viešpatie! Jei tik šiek tiek panašus į jaunikį, ar viengungis, ar nevedęs, ar našlys koks — tiesiai ir tempk pas mane.

Podchaliuzinas. Taip jūs jį ir apvesdinsit?

Ustinja Naumovna. Taip ir apvesdinsiu. Kodėl gi neapvesdinti? Nė nepastebėsi, kaip apvesdinsiu.

Podchaliuzinas. Tai geras daiktas. O štai dabartėlės aš jus paklausiu, Ustinja Naumovna, kam jūs pas mus taip dažnai prijunkote?

Ustinja Naumovna. Ar tau galvą dėl to skauda! Kam aš ir vaikščiočiau. Aš juk ne kokįa vogta, ne avelė be vardo. Tu ko čia klausinėji?

Podchaliuzinas. O taip sau, ar ne veltui tik vaikščiojate?

Ustinja Naumovna. Kaip veltui? Ką tu čia, branguti, prasimanei? Pažiūrėk, kokį jaunikį suradau! Kilmingas, baudžiauninkų turi, ir pats šaunus vyras.

Podchaliuzinas. Tai kas gi kliudo?

Ustinja Naumovna. Niekas nekliudo! Norėję ryt atvažiuoti ir apsipažinti. O ten apraizgysime, štai ir viskas.

Podchaliuzinas. Pabandykite apraizgyti — duos jis jums garo.

Ustinja Naumovna. Ką tu, ar tau galvoj nesveika, meiluti?

Podchaliuzinas. Pamatysit!

Ustinja Naumovna. Kad aš vakaro nesulaukčiau! Tu, branguti, arba girtas, arba visai iš proto išsikraustei.

Podchaliuzinas. Jau dėl to jūs teikitės nesi rūpinti, jūs apie save pagalvokit, o mes žinom, ką žinom.

Ustinja Naumovna. Bet ką gi tu žinai?

Podchaliuzinas. Maža ką mes žinom.

Ustinja Naumovna. O jei ką žinai, tai ir mums pasakyk; gal liežuvis ir nenukris.

Podchaliuzinas. Taigi kad negalima pasakyti!

Ustinja Naumovna. Kodėl gi negalima, manęs drovies, ar ką, branguti! Nieko — sakyk, didelio čia daikto.

Podchaliuzinas. Čia svarbu ne drovumas. O jums tik pasakyk, jūs imsit ir išplepėsit.

Ustinja Naumovna. Prakeikta būčiau, jei pasakyčiau — duodu ranką nukirsti.

Podchaliuzinas. Taigi mat! Žodis už pinigą brangesnis.

Ustinja Naumovna. Žinomas dalykas. Na, ką gi tu žinai?

Podchaliuzinas. Štai kas, Ustinja Naumovna: ar negalima būtų kaip nors šituo jūsų jaunikio nusi-kratyti?

Ustinja Naumovna. Ką tu, nuo drignių ap-svaigai, ar ką?

Podchaliuzinas. Nieko neapsvaigau! O jeigu jums patinka kalbėti atvirai, kaip sąžinė liepia, tai štai kokios rūšies reikalas: yra vienas mano pažįstamas, rusas pirklys, ir jis labai įsimylėjęs Alimpiadą Samsonovną. Ko tik, sako, neduočiau, kad tik galėčiau ją vesti, nieko, sako, nepagailėsiu.

Ustinja Naumovna. Kodėl gi tu man anksčiau, branguti, nepasakei?

Podchaliuzinas. Sakyti nebuvo ko, kaip tik dėl to, kad ir aš tat neseniai sužinojau.

Ustinja Naumovna. Jau dabar vėlu, branguti!

Podchaliuzinas. Tai bent jaunikis, Ustinja Naumovna! Jis jus nuo kojų iki galvos auksu apibers, gyvų sabalų kailinius pasiūs.

Ustinja Naumovna. Ne, balandėli, negalima! Būtų man tikras džiaugsmas, bet jau aš žodį daviau.

Podchaliuzinas. Na, kaip norite! O už šito išpiršite, tai tiek bėdos patirsite, vėliau ir neišsrėbsite.

Ustinja Naumovna. Na, tu pats spęšk, su kokia maule aš pasirodysiu Samsonui Siličiui? Prišnekėjau aš jiems ir būta, ir nebūta, kad ir turtingas, ir gražuolis, ir įsimylėjęs taip, jog ir gyventi nebegali: o dabar ką pasakysiu? Juk tu pats žinai, koks tasai jūsų Samsonas Siličius; juk jis, ko gera, ir kyką man sulamdys.

Podchaliuzinas. Nieko nesulamdys.

Ustinja Naumovna. Ir mergą išerzinau: per dieną du kartus siunčia paklausti: ką jaunikis, kaip jaunikis?

Podchaliuzinas. O jūs, Ustinja Naumovna, nebėkite nuo savo laimės. Norite gauti du tūkstančius rublių ir sabalių kailinius, kad tik tos vedybos iširtų? O už piršlybas mes atskirai susitarsime. Aš jums sakau, kad jaunikis toks, kokio jūs kaip gyva nesate mačiusi; tiktai štai vienas dalykas: nekilnios giminės.

Ustinja Naumovna. O šitas argi kilmingas? Visa bėda, kad ne, branguti! Nūnai toks įprotis įsigalėjo, kad kiekvienas vyžotis į bajorus taikosi. Štai kad ir Alimpiada Samsonovna, žinoma, duok dieve jai geros sveikatos, apdovanoja mane karališkai. o kilmės, rodos, menkesnės negu mudu. — Tėvas Samsonas Siličius prie Balčiugos ušmalais prekiavo; gerieji žmonės Samsonuška vadino, blakštais maitino. Bet ir motutė Agrafena Kondratjevna tik tik ar ne iš vyžočių, iš Preobraženskio paimta. O sutaupė kapitalą ir į pirklius pralindo, tai ir duktė į princeses taikosi. Vis, mat, pinigėliai. Štai kuo aš blogesnė už ją, o turiu jos uodegą prižiūrėti. Išsilavinusi irgi ne dievas žino kaip; rašo — tarytum dramblys pilvu šliaužia, prancūziškai arba ant fortepijonų irgi tiam, tiam, ir nieko neišeina, na, o pašokti — aš ir pati miglą į akis paleisiu.

Podchaliuzinas. Na, taigi matote, už pirklio tekėti jai daugiau tinka.

Ustinja Naumovna. Ką gi man dabar su jauniu daryti, branguti? Aš jį visiškai įtikinau, kad Alimpiada Samsonovna tokia jau gražuolė, kad tikras patretas; ir mokyta, sakau, ir prancūziškai, ir įvairias manieras moka. Ką gi aš jam dabar pasakysiu, vadinasi?

Podchaliuzinas. Jūs ir dabar tą patį jam pasakykit, kad, girdi, ir gražuolė, ir mokyta, ir su visokiomis manieromis, tiktai, sako, jų piniginiai reikalai smarkiai pašlijo, tai jis pats atsisakys!

Ustinja Naumovna. Nagi tiesa, branguti! Bet ne, palauk! Kaipgi! Aš gi jam jau pasakiau, kad Samsonui Siličiui pinigų kaip dumblo.

Podchaliuzinas. Taigi, greita jūs išpasakoti! O iš kur jūs žinote, kiek Samsonas Siličius turi pinigų, argi jūs suskaitėtė?

Ustinja Naumovna. Ką nori, klausk, kiekvienas žino, kad Samsonas Siličius turtingiausias pirklys.

Podchaliuzinas. Taip! Daug jūs žinote! O kas bus vėliau, kai išpiršite žymų žmogų, o Samsonas Siličius pinigų neduos? O jis po viso to ims ir pasakys: aš, girdi, ne pirklys, kad mane galima dėl kraičio apgauti! Be to, kaip žymus žmogus paduos skundą į teismą, nes žymiam žmogui visur atviras kelias: mes su Samsonu Siličium įkliuvom, bet ir jūs neišsisuksite. Juk jūs pati žinote: galima dėl kraičio apgauti mūsiškį — niekas neprilips, o žymų žmogų pamėgink apgauti, tai paskui ir neišklimps.

Ustinja Naumovna. Na, gana tau mane gąsdinti! Visiškai suglumijai.

Podchaliuzinas. O jūs paimekite rankpinigėlių šimtą sidabrinių, ir rankomis sukirsime.

Ustinja Naumovna. Tai tu sakai, branguti, kad du tūkstančiai ir sabalų kailiniai?

Podchaliuzinas. Tikrai taip. Jau būkite tikra! O kai apsiluksite sabalų kailiniais, Ustinja Naumovna, ir į vaikštynes nuvyksite, kitos pagalvos, kad kokia generolienė.

Ustinja Naumovna. O ką gi tu manai, ir iš tikrųjų! Kai apsiliksiu sabalų kailiniais, vadinasi, pasimūdrausiu, rankas į pašones, tai jūsų broliai, barzdylos, net išsižios. Kai ims aičioti, tai ugniagesių švirkšle neužliesi, žmonės iš pavydo jums visiems nosis nutrauks.

Podchaliuzinas. Tai jau tikrai taip!
Ustinja Naumovna. Duok rankpinigius! Trūko plyšo!

Podchaliuzinas. O jūs, Ustinja Naumovna, nieko nebijokite!

Ustinja Naumovna. Ko gi čia bijoti? Tik žiūrėk: du tūkstančiai, ir sabalų kailiniai.

Podchaliuzinas. Sakau jums, iš gyvų susiūsim. Ką jau ir bekalbėti!

Ustinja Naumovna. Na, lik sveikas, branguiti! Bėgsiu dabar pas jaunikį. Rytoj pasimatysim, tai aš tau viską atlepartuosiu.

Podchaliuzinas. Palaukite! Kam gi bėgti! Užeikite pas mane — degtinėlės išgersim. Tiška! Tiška!

Išina T i š k a

Tu žiūrėk, jei šeimininkas parvažiuos, tai tu tuojau atbėk manęs pavadinti.

Išina

VIII SCENA

T i š k a (*sėdasi prie stalo ir išima iš kišenės pinigų*). Pusrublis sidabro — tai šiandien Lazaris davė. Ir andai, kai nuo varpinės nukritau, Agrafena Kondratjevna grivina davė, ir penkerę orlianką — išlošiau, ir užvakar šeimininkas užmiršo ant stalo sidabrinį rublį. Štai kiek pinigų! (*Skaičiuoja. Fominišnos balsas už scenos: „Tiška, Tiška! Ar ilgai man reikės šaukti?“*) — Kas ten dar? (*„Namie Lazaris, ar ką?“*) — Buvo, bet žuvo! (*„Kurgi jis pasidėjo?“*) — O iš kur aš žinau, argi jis manęs klausias! Štai, jeigu būtų pasiklauseš — būčiau žinojęs.

F o m i n i š n a nueina laiptais

F o m i n i š n a. Juk Samsonas Siličius atvažiavo, ir, rodos, įgėręs.

T i š k a. Fiu! Įkliuvom!

F o m i n i š n a. Bėk, Tiška, pakviesti Lazario! Bėk greičiau, balandėli!

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a (*pasirodo ant laiptų*). Ką, motule Fominišna, kur jis eina?

F o m i n i š n a. Rodos, motule, kad čia! Och, užrakinsiu aš duris, dievaž, užrakinsiu; tegul jis į viršų eina, o tu, balandėle, čia pasėdėk.

Bildesys į duris ir Samsono Siličiaus balsas: „Ei, atrakinkit! Kas ten?“

A g r a f e n a K o n d r a t j e v n a pasislepia

F o m i n i š n a. Eik, tėvuli, eik, užmik, tesaugo tave Kristus!

B o l š o v a s (*už durų*). Ką tu, sena boba, iš proto išsikraustei, ar ką?

F o m i n i š n a. Ak, balandėli tu mano! Ak, aš mima akloji! O juk man, glušei, pasirodė, kad tu girtas grįžai. Atleisk man, apkurtau į senatvę.

S a m s o n a s S i l i č i u s įeina

IX SCENA

F o m i n i š n a ir B o l š o v a s

B o l š o v a s. Advokatėlis buvo?

F o m i n i š n a. Virėm, tėvuli, virėm kopūstienę su lašiniais, žąsis kepėme, plaktą kiaušiniene.

B o l š o v a s. Ką tu, nuo durnaropių apsvaigai, sena kvaishė!

F o m i n i š n a. Ne, tėvuli! Pati virėjai liepiau.

B o l š o v a s. Eik lauk! (*Sėdasi*)

Fominišna eina prie durų. Podchaliuzinas ir Tiška įeina

F o m i n i š n a (*grįždama*). Ak aš kvaishė, kvaishė! Tai atmintis! — Šaltą paršiuką visiškai užmiršau.

X SCENA

Podchaliuzinas, Bolšovas ir Tiška

Bolšovas. Nešdinkis velniop!

Fominišna išeina

(*I Tišką*) Ko tu išsižiojai! Ar darbo neturi?

Podchaliuzinas (*Tiškai*). Tau buvo sakyta, rodos!

Tiška išeina

Bolšovas. Advokatėlis buvo?

Podchaliuzinas. Buvo.

Bolšovas. Kalbėjai su juo?

Podchaliuzinas. Ką gi, Samsonai Siličiaus, ar-
gi jis ką išmano? Žinoma, rašalinė siela! Kartoja ir
kartoja — pasiskelbti nusigyvenusiu.

Bolšovas. Ką gi, pasiskelbti tai pasiskelbti —
vienas galas.

Podchaliuzinas. Ak, Samsonai Siličiaus, ką
jūs sakote!

Bolšovas. Tai ką gi, pinigus sumokėti? Kas tau
į galvą įlindo? Aš jau geriau viską ugnį sudeginsiu, o
jau jiems nė kapeikos neduosiu. Pergabenk prekes,
parduok vekselius, tegu tempia, vagia, kas nori, bet
jau aš jiems nemokėsiu.

Podchaliuzinas. Samsonai Siličiaus, meldžia-
masis! Mūsų įmonė buvo puikiausia, ir dabar viskas
turi suirti.

Bolšovas. O tau kas rūpi? Ne tavo reikalas. Tu
tiktai pasistenk, aš tavęs neužmiršiu.

Podchaliuzinas. Niekas aš nesu reikalingas po
tokios jūsų malonės. Ir be reikalo jūs tokį siužetą apie
mane galvojate, aš dabartės pasiryžęs visą sielą už jus
atiduoti, o ne tai, kad kokią suktybę padaryčiau. Jūs
artinatės į senatvę, Agrafena Kondratjevna dama išle-
pinta, Alimpiada Samsonovna panelė išmokslinta, ir
tokiuose metuose reikia ir ją pasirūpinti. O dabar to-
kios aplinkybės — maža kas gali iš viso to išeiti.

Bolšovas. O kas tokio gali išeiti? Aš vienas atsakau.

Podchaliuzinas. Ką apie jus ir bekalbėti! Jūs, Samsonai Siličiaus, atgyvenot savo amžių, dėkui dievui, pagyvenot; o Alimpiada Samsonovna, žinomas dalykas, panelė, kokių pasaulį nėra. Aš jums, Samsonai Siličiaus, atvirai sakau, kaip sąžinė liepia, tai yra kaip visa tai pagal mano jausmus: jeigu aš dabartės stengiuos dėl jūsų ir visą savo stropumą, galima sakyti, nesigailėdamas kraujo nei prakaito, reiškiu — tat visa tai daugiausia dėl to paties, kad man jūsų šeimos gaila.

Bolšovas. Kažin, ar jau taip?

Podchaliuzinas. Leiskite! Na, leiskim, visa tai laimingai pasibaigs, gerai; liks jums dar tiek, kiek pakanka Alimpiados Samsonovnos reikalams. Na, apie tai ir kalbėti nėra ko: būtų tik pinigų, o jaunių atsisiras. Na, o kiek vargo, apsaugok viešpatie! Kai prikibs, kai ims po teismus tąsyti ir ant visos šeimos tokia nešlovė kris, o dar, gali būti, ir turtą visą atims: turės ji badą ir šaltį kentėti, ir be jokios globos, kaip koks bejėgis paukščiukas. Taigi apsaugok viešpatie! tai kas gi bus tada? (*Verkia*)

Bolšovas. Tai ko gi tu verki?

Podchaliuzinas. Žinoma, Samsonai Siličiaus, aš tai dėl pavyzdžio sakau — gerą valandą tarti, blogą nutylėti, — žodis nepakenks; bet juk nelabasis galin-gas — kalnus judina.

Bolšovas. Ką gi daryti, broliuk, jau, tur būt, tokia dievo valia, jam nepasipriešinsi.

Podchaliuzinas. Tai tiesa, Samsonai Siličiaus! O vis dėlto, mano kvaila galva, reikia priglausti lig laiku Alimpiadą Samsonovną, išleisti už gero žmogaus; tai jau tada bus jinai mažiausia kaip už mūrinės sienos. Ir svarbiausia, kad būtų sielos žmogus, tai jis ir atjaus. Štai tasai, kuris piršosi Alimpiadai Samsonovnai, tasai kilmingasis — ir ienas atgal pasuko.

Bolšovas. Kaip atgal? Ką tu čia dabar išgalvojai?

Podchaliuzinas. Aš, Samsonai Siličiaus, nešgalvoju; jūs paklauskite Ustinją Naumovną. Tur būt, ką nors išgirdo, kas jį žino.

Bolšovas. Tuščia jo! Mano reikalai dabar taip susidėjo, kad man ne tokio reikia.

Podchaliuzinas. Jūs, Samsonai Siličiaus, tik apsvastykite. Aš pašalinis žmogus, ne giminė, aš dėl jūsų gerovės nei dieną, nei naktį ramybės nežinau, be to, ir mano širdis baigia nualpti; o už jo išleidžia panelę, galima sakyti, neregėtą gražuolę; be to, ir pinigų dar duoda, o jis kraiposi ir taip išdidžiai laikosi — na, argi jis turi bent kiek sąžinės.

Bolšovas. Na, jei nenori, tai ir nereikia, neverksime.

Podchaliuzinas. Ne, jūs, Samsonai Siličiaus, pagalvokite apie tai; ar jis turi bent kiek sąžinės? Aš, štai, visiškai pašalinis žmogus, bet negaliu be ašarų į visa tai žiūrėti. Supraskit jūs tai, Samsonai Siličiaus! Kitam nė į galvą neateitų taip marintis dėl svetimo reikalo; o juk mane dabar jūs nors varykite, nors muškite, o aš jūsų nepaliksiu, nes negaliu — ne tokia mano širdis.

Bolšovas. Kaipgi tau palikti mane! juk tik tiek dabar ir vilties, kad tu čia esi. Pats aš senas, reikalai pakrypo. Palauk: gal dar tokį dalyką padarysim, ko tu ir nelauki.

Podchaliuzinas. Bet negaliu gi aš šito padaryti, Samsonai Siličiaus! Supraskite jūs tatai; aš ne tam žmogus! Kitam, Samsonai Siličiaus, žinoma, tai vis vien, jam tegu nors ir dangus griūva, o aš negaliu; pats galite matyti, rūpinuos aš ar ne. Kaip velnias koks plūkiuosi aš dabartės dėl jūsų bylos; nes ne toks aš žmogus. Jūsų gailėdamasis šitaip darau, ir ne tiek jūsų, kiek jūsų šeimos. Pats teikiatės žinoti, Agrafena Kondratjevna dama išlepinta, Alimpiada Samsonovna tokia panelė, kokių pasauly nėra. . .

Bolšovas. Argi jau ir pasauly nėra? Jau tu, bro-lau, ar nesi tik? . .

Podchaliuzinas. Ką tokio? Ne, aš nieko. . .

Bolšovas. Taigi, brolau, tu jau geriau atvirai sakyk. Įsimylėjęs tu, ar ką, Alimpiadą Samsonovną?

Podchaliuzinas. Jūs, Samsonai Siličiau, gal juokauti teikiatės.

Bolšovas. Kokie ten juokai! Aš tave rimtai klausiu.

Podchaliuzinas. Ką jūs, Samsonai Siličiau, argi aš drįsčiau apie tai pagalvoti?

Bolšovas. Ko gi čia nedrįsti? Kas jinai, kuni-gaikštytė kokia, ar ką?

Podchaliuzinas. Kad ir ne kunigaikštytė; kadangi jūs mano geradaris ir vietoj tikrojo tėvo... Bet ne, Samsonai Siličiau, ką jūs, kaipgi tai galima, argi aš šito nejaučiu!

Bolšovas. Tai tu, vadinasi, jos nemylį?

Podchaliuzinas. Kaipgi nemylėti, ką jūs sakote? Rodosi, daugiau už viską pasauly. Bet ne, Samsonai Siličiau, argi tai galima?

Bolšovas. Tai tu taip ir būtum sakeš, kad myliu, girdi, daugiau už viską pasauly.

Podchaliuzinas. Kaipgi nemylėti! Pats teiktės apsvarstyti: dieną galvoju, naktį galvoju... tai, beje, žinomas dalykas, Alimpiada Samsonovna panelė, kokių pasauly nėra... Bet ne, tai negalima. Kurgi ten mums!

Bolšovas. Bet kodėl gi negalima! Tai kvailys!

Podchaliuzinas. Kaipgi galima, Samsonai Siličiau. Kaipgi pažindamas jus, kaip tikrą tėvą, ir Alimpiadą Samsonovną, ir pažindamas pats save, ką aš reiškiau — kurgi man su tokiu nepraustu snukiu?

Bolšovas. Nepraustu! Dar ko gera! Snukis kaip snukis. Tegu būtų tik proto galvoj, o tau proto skolintis nereikia, šituo gėriu dievas apdovanojo. Tai ką gi, dabar išpiršti tau Alimpiadą Samsonovną, neregėtą gražuolę, a?

Podchaliuzinas. Ką jūs, ar aš galiu išdrįsti? Alimpiada Samsonovna, gali būti, į mane ir pažiūrėt nepanorės.

Bolšovas. Didelio čia daikto! Negi man šokti pagal jos dūdelę senatvėj. Už ko liepsiu, už to ir eis. Ma-

no vaikas: noriu su koše valgau, noriu sviestą suku. Tu su manim tarkis.

Podchaliuzinas. Nedrįstu aš, Samsonai Siličiaus, apie tai su jumis kalbėti. Nenoriu būti niekšas jūsų akyse.

Bolšovas. Koks tu, brolau, kvailys! Jei aš tavęs nemylėčiau, argi aš taip būčiau su tavim kalbėjęs? Ar tu supranti, kad aš galiu visam gyvenimui tave laimingą padaryti!

Podchaliuzinas. O argi aš jūsų nemyliu, Samsonai Siličiaus, daugiau kaip tikrą tėvą? Tenubaudžia mane dievas! Argi aš koks galvijas?

Bolšovas. Na, o dukterį myli?

Podchaliuzinas. Širdis man pavargo. Visa siela seniai persivertė!

Bolšovas. Na, o jeigu siela persivertė, tai mes tave pataisysim. Valdyk, Fadiejau, mūsų Malanją.

Podchaliuzinas. Tėtuši, už ką tokia malonė? Nevertas aš šito, nevertas! Ir mano fizionomija visiškai ne tokia.

Bolšovas. Tuščia jos, fizionomijos! O štai aš visą savo turtą tau perrašydinsiu; tai paskiau kreditoriai ir gailės, kad po dvidešimt penkias kapeikas nepaėmė.

Podchaliuzinas. Dar kaip gailės!

Bolšovas. Na, tu eik dabar į miestą, o vėliau už-eik pas sužadėtinę, mes jai pokštą iškrėsime.

Podchaliuzinas. Klausau, tėtuši!

Išeina

TREČIAS VEIKSMAS

Pirmo veiksmo dekoracijos

I SCENA

B o l š o v a s (įeina ir sėdasi į krėslą, kurį laiką žiūri į kertes ir žiovauja). Štai koks jisai, gyvenimas; teisingai pasakyta: tuštybių tuštybė ir viskas tuštybė. Velnias žino, ir pats nesuvoki, ko norisi. Štai ir užkąstum ko nors, bet pietus pagadinsi, o šitaip sėdint svaigulys apims. Gal arbatėle pasilepinti, ar ką. (Tyla) Štai šitaip ir viskas: gyveno, gyveno žmogus, staiga ir numirė — taip viskas vėjais ir nueis. Ak, viešpatie, viešpatie! (Žiovauja ir žiūri čia į vieną, čia į kitą kertę)

II SCENA

*Agrafena Kondratjevna ir Lipočka
(išsipuošusi)*

Agrafena Kondratjevna. Eik eik, mano mažylėle, tik pro duris atsargiau, neužkliūk. Pažiūrėki, Samsonai Siličiaui, pasigrožėki, gerbiamasis, kaip aš dukrą išpuošiau! Žiūrėk ir grožėkis. Lyg bijūno žiedelis! (Į ją) Ak tu, mano angelika, mano caraite, cherubinas tu mano! (Į jį) Ką, Samsonai Siličiaui, ar ne tiesa? Jai tiktai karietoj šešetu arklių važiuoti.

B o l š o v a s. Pakaks ir poros, nedidelė ponია.

Agrafena Kondratjevna. Žinoma, ne jenarolo duktė, o vis dėlto gražuolė! Pamyluok vaiką, ko urzgi kaip meška!

Bolšovas. O kaip man ją myluoti tat? Rankeles laižyti, ką, ligi žemės nusilenkti? Būta gi ko! Esame matę ir puošnesnių.

Agrafena Kondratjevna. Bet ką gi tu matei? Šiaip ką nors, o juk čia tavo duktė, tikras vaikas, beširdi tu žmogau!

Bolšovas. Kas gi, kad duktė? Ačiū dievui, apauta, aprengta, pavalgydinta; ko dar jai reikia?

Agrafena Kondratjevna. Ko reikia! Ką tu, Samsonai Siličiaus, apdujai, ar ką? Pavalgydinta! Maža to, kad pavalgydinta. Krikščionis turi kiekvieną pavalgydinti; ir svetimus globoja, ne tiktai kad savuosius; o juk žmonėms į akis pažiūrėti gėda: kaip bebūtų, vis tik tikras vaikas.

Bolšovas. Žinom, kad tikras, bet ko gi jai dar? Kam tu man tas sakmes aiškini? Negi į rėmelius ją dėti! Suprantam, kad tėvas.

Agrafena Kondratjevna. Bet jeigu tu, gerbiamasis, esi tėvas, tai nebūk šešuras! Laikas, rodos, ir širdį parodyti: skirtis greitai teks, o tu nė gero žodžio neištari; turėtumei ką naudinga patarti, ką nors gyvenimiška. Niekio tėviška tu neparodai.

Bolšovas. Jei neparodau, tai kas čia per bėda. vadinasi, tokį dievas sutvėrė.

Agrafena Kondratjevna. Dievas sutvėrė! Bet tu pats kas? Juk ir jinai, rodos, dievo sutvėrimas, ar ne? Ne gyvulys koks nors, atleisk, viešpatie! Paklausk gi ją ko nors.

Bolšovas. Ko čia man klausti? Žąsinas kiaulei ne draugas: kaip norite, taip ir darykite.

Agrafena Kondratjevna. Kai bus reikalas, ne laikas bus klausiti — o tu tuo tarpu štai ką. Atvažiuos svetimas žmogus, pašalinis, vis dėlto kaip nori galvok, o vyriškis ne moteriškė — pirmą kartą atvažiuos, nesam dar jo matę.

Bolšovas. Sakiau, kad atstok!

Agrafena Kondratjevna. Tėvas tu šitoks, o dar tikru vadinies! Ak tu, vargšas mano vaikeli, stovi lyg kokia našlaitėlė, galvelę nulenkusi. Išsižadėjo

tavęs, ir žinoti nenori. Sėsk, Lipočka, sėsk, širdele, mano brangus turteli! (*Sodina*)

Lipočka. Ak, atstokit, mamytel! visai suglamžėt.

Agrafena Kondratjevna. Na, tai aš į tave iš tolučio pažiūrėsiu.

Lipočka. Gerai, žiūrėkite, bet tiktai nefantazuokite! Fi, motule, negalima padoriai apsirengti: jūs tuoju ir imate jaudintis.

Agrafena Kondratjevna. Taip, taip, vaikeli! Kai tik pažiūriu į tave, taip graudu pasidaro.

Lipočka. Ką gi, reikia gi kada nors.

Agrafena Kondratjevna. Vis dėlto gaila, kvailute: auginom, auginom ir išauginom — ir nei iš to, nei iš šio į svetimus žmones išleidžiam, lyg tu mums būtumei įkyrėjusi ar nusibodusi savo kvailu vaikiškumu, savo romiu elgesiu. Štai išvarysime tave iš namų, lyg priešą iš miesto, o ten susigriebsim ir pajusim, bet bus per vėlu. Pagalvokite, gerieji žmonės, kaip gyventi tolimoj svetimoj šalelėj, svetimu kąsniu springsti, kumščiu ašaras šluostai! O jei, saugok dieve, ne tolygėlio pasirodys, koks kvailys prikibs, ar kvailio vaikais! (*Verkia*)

Lipočka. Štai jūs staiga ir pravirkot! Tikrai, kaip ne gėda, motule! Kas ten kvailys!

Agrafena Kondratjevna (*verkdama*). Na, jau taip sakoma — taip iš kalbos išėjo.

Bolšovas. O ko tu tai, sakau, ėmei žliumbti? Štai paklausk tave, tai ir pati nežinai.

Agrafena Kondratjevna. Nežinau, tėvu-tėli, ak, nežinau: tokia jau nuotaika pagavo.

Bolšovas. Taigi iš kvailumo. Ašaros jūsų pigios.

Agrafena Kondratjevna. Ak, pigios, tėvu-tėli, pigios! Ir pati žinau, kad pigios, bet ką gi darysi?

Lipočka. Fi, motule, kaip čia jūs? Nei iš šio, nei iš to? Liaukitės, na, jei staiga atvyktų — argi gerai būtų?

Agrafena Kondratjevna. Liausiuos, vaikeli, liausiuos, tuoju liausiuos!

III SCENA

Tie patys ir Ustinja Naumovna

Ustinja Naumovna (*įeidama*). Sveiki, brangučiai! Ko gi jūs nelinksmi, ko nosis nuleidote? (*Bučiuojasi*)

Agrafena Kondratjevna. O mes jau tavęs laukiam laukiam.

Lipočka. Ką, Ustinja Naumovna, greit parvažiuos?

Ustinja Naumovna. Kalta, kad tuojau mane žemė prarytų, kalta! O reikalai mūsų, mano brangioji, nelabai geri!

Lipočka. Kaip? Kas čia per naujienos?

Agrafena Kondratjevna. Ką tu dar ten išgalvojai?

Ustinja Naumovna. Ogi tai, mano brangučiai, kad jaunikis mūsų kažkaip nesiryzta.

Bolšovas. Cha, cha, cha! O dar svočia! Kur tau supirštil

Ustinja Naumovna. Užsispyrė kaip arklys — nei tpru, nei nū; doro žodžio iš jo neišgausi.

Lipočka. Na, kas gi tai, Ustinja Naumovna? Kaip gi tu šitaip, iš tikrųjų!

Agrafena Kondratjevna. Ak, dievulėliau! Kas gi dabar bus?

Lipočka. Ar seniai esi jį mačiusi?

Ustinja Naumovna. Širyt buvau. Išėjo kaip stovi, vienu šlafroku, o jau vaišino, — tai kur tau! Ir kavos liepė, ir romo, o jau sausainių prikrovė — nors vežimu vežk. Valgykit, sako, Ustinja Naumovna! Aš jau norėjau dėl reikalo, ar žinai — reikia, sakau, kaip nors išspręsti; tu, sakau, šiandien norėjai važiuoti apsipažinti, vadinasi; o jis man į tai nieko dora nepasakė. Štai, sako, reikia pagalvoti ir pasitarti, o pats tikrai juosteles trūkčioja.

Lipočka. Ko gi jis ten, rankoves nuleidęs, sentimentus rodo? Tikrai net koktu žiūrėti, kaip viskas nusitęsė.

Agrafena Kondratjevna. Ir iš tikrųjų, ko jis kraiposi? Argi mes blogesni už jį?

Ustinja Naumovna. Tegu jį varlė sukapoja, ar gi mes kito nerasim?

Bolšovas. Na, jau tu kito tai neieškok, vėl tas pats išeis. Kitą aš jums pats surasiu.

Agrafena Kondratjevna. Taip, surasi, ant krosnies tupėdamas; tu jau ir užmiršai, rodos, kad turi dukterį.

Bolšovas. Ogi pažiūrėsime.

Agrafena Kondratjevna. Ką ten žiūrėti! Žiūrėti nėra ko. Jau geriau tylėtumei, gerbiamasis, nerzintumei manęs. *(Sėdasi)*

Bolšovas kvatoja. Ustinja Naumovna nueina su Lipočka į kitą scenos pusę. Ustinja Naumovna apžiūri jos suknelę

Ustinja Naumovna. Mat, kaip išsipuošei, — kokia avantažinė tavo suknelytė! Ar tik ne pati pasi-siuvai?

Lipočka. Taigi, pati! Ką mes, elgetos, ar ką — kaip tu manai? O madamos kam?

Ustinja Naumovna. Na jau, kam čia elgetos! Kas tau pasakojo tokias kvailystes? Čia kalbama apie namų ūkį, kad, girdi, gal pati siuvai, — aiškus dalykas, o suknelė tavo šlamštas.

Lipočka. Ką tu, ką tu! Tur būt, iš proto išsikraus-tei? Kur tavo akys? Kam tu čia dabar susigeidei mane konfūzyti?

Ustinja Naumovna. Ko gi tu taip pasišiaušei?

Lipočka. Tai okazija! Kentėsiu aš čia tokias apkalbas. Kas gi aš, mergiokštė kokia neišauklėta!

Ustinja Naumovna. Kas tau į galvą atėjo? Iš kur toks kaprizas? Argi aš peikiu tavo suknelę? Kuo gi ne suknelė — kiekvienas pasakys, kad suknelė. Bet tau jinai netinka; pagal tavo grožį visiškai netokia reikalinga, — tegu man tuojau galas, jei meluoju. Tau ir auksinės per maža: duokš perlais siūtą. Štai ir nusi-šypsojo, katytė! Aš gi žinau, ką sakau!

T i š k a (*įeina*). Sisojus Psojičius liepė paklausti, ar galima, girdi, įeiti. Jie tenai pas Lazarį Jelizaričių.

B o l š o v a s. Eik, pašauk jį čionai, ir su Lazariu.

T i š k a išeina

Agrafena Kondratjevna. Ką gi, negi veltui užkandis paruoštas — štai ir užkąsim. O jau tau, Ustinja Naumovna, tur būt, seniai degtinėlės norisi?

Ustinja Naumovna. Žinomas dalykas — admiroliškas laikas — pats tinkamiausias laikas.

Agrafena Kondratjevna. Na, Samsonai Siličiau, judėk iš vietos, ko taip sėdi.

B o l š o v a s. Palauk, štai anie ateis, dar suspėsi.

Lipočka. Aš, mamyte, eisiu nusirengti.

Agrafena Kondratjevna. Eik, vaikeli, eik.

B o l š o v a s. Palauk, spėsi nusirengti — jaunikis atvažiuos.

Agrafena Kondratjevna. Koks dar ten jaunikis, — pakaks tau blėnius kalbėti!

B o l š o v a s. Palauk, Lipa, jaunikis atvažiuos.

Lipočka. Kas gi, tėtusi? Pažįstu aš jį, ar ne?

B o l š o v a s. Kai pamatysi, tai gal ir pažinsi.

Agrafena Kondratjevna. Ko tu jo klausai, koks ten dar paikius atvažiuos! Šiaipsau liežuvį galandu.

B o l š o v a s. Sakau tau, kad atvažiuos, tai jau aš, vadinasi, žinau, ką kalbu.

Agrafena Kondratjevna. Jei kas iš tikrųjų atvažiuos, tai jau tu geriau tiesiai sakytum: o dabar tik atvažiuos, atvažiuos, o kas atvažiuos, dievai žino. Štai visada taip.

Lipočka. Na, tai aš, mamute, pasiliksiu. (*Prieina prie veidrodžio ir žiūri; paskui prie tėvo*) Tėtusi!

B o l š o v a s. Kas tau?

Lipočka. Gėda pasakyti, tėtusi!

Agrafena Kondratjevna. Kokia ten gėda, kvailutel! Sakyk, jei ko reikia.

Ustinja Naumovna. Gėda ne dūmai — akių neišgrauš.

Lipočka. Ne, dievaž, gėda!

Bolšovas. Na, užsidenk, jei gėda.
Agrafena Kondratjevna. Skrybėlaitės
naujos nori, ar ką?
Lipočka. Štai ir neįspėjot, visai ne skrybėlaitės.
Bolšovas. Tai ko gi tau?
Lipočka. Ištekėti už kario!
Bolšovas. Mat, ko įsigeidė!
Agrafena Kondratjevna. Persižegnok, be-
gėde! Teapsaugo tave dievas!
Lipočka. Ką gi, juk kitos gi išteka.
Bolšovas. Na ir tegu sau teka, o tu sėdėk prie
jūros ir lauk giedros.
Agrafena Kondratjevna. O tu man ir išsi-
žioti nediršk. Aš tau ir tėviško palaiminimo nesuteik-
siu.

IV SCENA

*Tie patys, Lazaris, Rispoloženskis
ir Fominišna (prie durų)*

Rispoloženskis. Sveikas, tėvuli Samsonai Si-
ličiau! Sveika, motule Agrafena Kondratjevna! Olim-
piada Samsonovna, sveika!

Bolšovas. Sveiks, broliuk, sveiks! Prašom sėstis!
Sėsk ir tu, Lazari!

Agrafena Kondratjevna. Užkąsti gal teik-
sitės? Aš ir užkandėlės paruošiau.

Rispoloženskis. Kodėl gi, motule, neužkąsti;
aš dabar stikliuką išgerčiau.

Bolšovas. Štai tuojau eisim visi kartu, o dabar
tuo tarpu pašnekučiuosim truputį.

Ustinja Naumovna. Kodėl gi ir nepašneku-
čiuoti! Štai, brangučiai mano, girdėjau aš, esą laikraštį
išspausdinta, ar tai tiesa, ar ne, kad kitas Bonapartas
užgimė, ir esą, brangučiai jūs mano...

Bolšovas. Bonapartas Bonapartu, o mes dau-
giausia pasitikim dievo gailestingumu; bet ne tai dabar
svarbu.

Ustinja Naumovna. Tai kas gi, branguti?

Bolšovas. Ogi tai, kad artinasi mūsų senyvas amžius, sveikata irgi kas minutę nutrūksta, ir tiktai vienas sutvėrėjas žino, kas bus toliau: tai ir nutarėm mes dar prie mūsų gyvos galvos išleisti už vyro vienintelę mūsų dukterį, o kai dėl jos kraičio, irgi galim tikėtis, kad jinai nepadarys gėdos nei mūsų kapitalui, nei kilmei, o lygia dalimi ir visais kitais atžvilgiais.

Ustinja Naumovna. Matai gi, kaip gražiai pasakoja, brangutis.

Bolšovas. O kadangi dabar duktė mūsų čia pat, akivaizdoj, ir prie viso to būdamas įsitikinęs mūsų būsimąjo žento padoriu elgesiu ir ištekliais, kas mums labai rūpi, galvojant apie dievo palaimą, tai ir skiriam jį dabartėlės visų čia esančiųjų akivaizdoje. Lipa, eik čia.

Lipočka. Ko jūs, tėtuši, norite?

Bolšovas. Eik pas mane, neįkasiu, nebijok. Na, dabar tu, Lazari, šliaužk.

Podchaliuzinas. Seniai pasiruošęs!

Bolšovas. Na, Lipa, duok ranką!

Lipočka. Kaip, kas čia per nesąmonė? Ką jūs čia sugalvojot?

Bolšovas. Bus blogiau, kai varu priversiui!

Ustinja Naumovna. Štai tau, bobute, devintinės!

Agrafena Kondratjevna. Viešpatie, kas gi čia dabar?

Lipočka. Nenoriu, nenoriu! Neisiu už tokio šlykštaus!

Fominišna. Apsaugok viešpatie!

Podchaliuzinas. Matyti, tėtuši, neregėti man laimės šitame pasauly! Matyti, nebus taip, kaip jūs norite!

Bolšovas (*ima Lipočką prievarta už rankos ir Lazarį*). Kaipgi nebus, jeigu aš to noriu! Kam gi aš ir tėvas, jei negaliu įsakyti? Veltui, ar ką, aš ją auginau?

Agrafena Kondratjevna. Ką tu, ką tu! atsikvošėk!

Bolšovas. Žinok savo vietą! Ne tavo reikalas! Na, Lipa! Štai tau jaunikis! Prašau mylėti ir gerbti!

Sėskite greta, pasikalbėkit meiliai, o ten pokylį ir vestuves suruošime.

Lipočka. Kaipgi, labai man reikia su nemokša sėdėti. Tai okazijal

Bolšovas. O nesėsi, tai per prievartą pasodinsiu ir priversiu maivytis.

Lipočka. Kurgi kas matė, kad išauklėtos panelės tekėtų už savo darbininkų?

Bolšovas. Geriau tylėk! Liepsiu, tai ir už kiemsargio išteksi.

Tyla

Ustinja Naumovna. Išaiškink man, Agrafena Kondratjevna, kas čia per bėda!

Agrafena Kondratjevna. Man pačiai, mano miela, smegenys aptemo — tamsu lyg kokioj kamaroj. Ir suprasti negaliu, kaip čia kas atsitiko.

Fominišna. Viešpatiel Septintą dešimtį gyvenu, kiek vestuvių atšvenčiau, o tokios biau ratos nesu mačiusi.

Agrafena Kondratjevna. Už ką gi jūs, galvažudžiai, merginai šlovę nuplėšėt?

Bolšovas. Taip, labai man reikia klausytis jūsų fanaberijos. Išigėidžiau išleisti dukterį už pardavėjo, ir bus taip, kaip aš noriu, ir kalbėti nedrįsk; aš ir žinoti nieko nenoriu. Štai dabar užkasti eikime, o jie tegu papplepa, gal būt, ir susitars kaip nors.

Rispoloženskis. Einame, Samsonai Siličiau, ir aš su jumis dėl kompanijos stiklėlių išgersiu. O pirmoji vaikų pareiga, Agrafena Kondratjevna, — vaikų klusnumas tėvams. Ne mes pirmieji, ne mes ir paskutiniai.

Pakyla ir išeina visi, išskyrus Lipočką, Podchaliuziną ir Agrafeną Kondratjevną

Lipočka. Kas gi čia dabar, mamyte? Ką gi aš jiems, ar kokia virėja? (*Verkia*)

Podchaliuzina. Mamyte! Jūs tokio žento kaip aš, kuris jus gerbtų ir, vadinasi, jus senatvėje paguostų, niekur kitur nesurasite.

Agrafena Kondratjevna. Kaipgi tu, gerbiamas?

Podchaliuzinas. Mamyte! Man dievas įkvėpė tokį sumanymą, nes kitas jūsų, mamyte, ir žinoti nenori, o aš ligi karsto lentos (*verčia*) privalau atjausti.

Agrafena Kondratjevna. Ak, dievulėliau! Argi tai galima?

Bolšovas (*pro duris*). Žmona, eik čia!

Agrafena Kondratjevna. Tuoju, tėvuli, tuoju!

Podchaliuzinas. Jūs, mamyte, atsiminkit tą žodį, kurį aš dabar pasakiau.

Agrafena Kondratjevna išeina

V SCENA

Lipočka ir Podchaliuzinas. Tyla

Podchaliuzinas. Alimpiada Samsonovna! Alimpiada Samsonovna! Bet, rodos, jūs biauřitės manim? Pasakykite nors vieną žodį. Leiskit jūsų rankutę pabučiuoti.

Lipočka. Jūs — tamsuolis, kvailys!

Podchaliuzinas. Už ką jūs, Alimpiada Samsonovna, užgauliojate mane?

Lipočka. Aš jums pirmą ir paskutinį kartą tvirtai pasakysiu, kad neisiu už jūsų, — neisiu.

Podchaliuzinas. Tai jau kaip jums patinka! Prievarta mielas nebūsi. Tiktai aš jums štai ką pranešiu...

Lipočka. Aš jūsų klausytis nenoriu, atstokite nuo manęs! Jei jūs būtumėt mandagus kavalierius, — jūs matote, kad aš už jokių turtus nenoriu už jūsų eiti, — jūs turėtumėt atsisakyti.

Podchaliuzinas. Štai jūs, Alimpiada Samsonovna, sakote — atsisakyti. Tiktai, jei aš atsisakysiu, kas paskui bus?

Lipočka. O bus tai, kad aš ištekėsiu už kilmingo.

Podchaliuzinas. Už kilmingo! Kilmingas be kraičio neims.

Lipočka. Kaipgi be kraičio? Ką jūs kalbate! Pažiūrėkite, koks mano kraitis — protas temsta.

Podchaliuzinas. Skudurai! Kilmingas skudurų neims. Kilmingam pinigų reikia.

Lipočka. Ką gi! Tėtušis ir pinigų duos!

Podchaliuzinas. Gerai, jei duos! O jei duoti nėra iš ko? Jūs tėtušio reikalų nežinote, o aš juos labai gerai žinau: tėtušis jūsų bankrutas.

Lipočka. Kaip bankrutas? O namai, o krautuvės?

Podchaliuzinas. O namai ir krautuvės — mano!

Lipočka. Jūsų?! Eikit jūs! Ką, jūs man akis apdumti norit? Kvailesnę už save suradot!

Podchaliuzinas. O štai mes teisėtus dokumentus turime! (*Išima*)

Lipočka. Tai jūs nupirkot iš tėtušio?

Podchaliuzinas. Nupirkau!

Lipočka. Kurgi jūs gavot pinigų?

Podchaliuzinas. Pinigų! Mums, dėkui dievui, pinigų daugiau negu bet kuriam kilmingam.

Lipočka. Kaipgi jie su manimi pasielgė? Auklėjo auklėjo, paskui ir subankrutavo!

Tyla

Podchaliuzinas. Na, leiskim, Alimpiada Samsonovna, kad jūs išeisit ir už kilmingo — bet kiek gi iš to bus naudos? Tiktai vienas garsas, kad ponias, o malonumo jokio nėra. Teikitės pagalvoti: ponios dažnai pačios į turgų pėsčios vaikšto. O jei ir važiuoja kur, tai tik garsas, kad ketvertas, o blogesni už vieną pirklio arklių. Dievaž, blogesni! Rengiasi irgi nelabai puošniai. O jei už manęs, Alimpiada Samsonovna, išeisite — tai pirmas žodis: jūs ir namie vilkėsite šilkinėmis suknelėmis, o svečiuose ar teatre, — būtinai aksominėmis. Kai dėl skrybėlaičių ir salopų — nežiūrėsim jokių bajoriškų įpročių, o užsidėsime kuo įmantresnę! Orloviškius arklius įsigysime.

Tyla

Jei jūs dėl mano fizionomijos abejojate, tai jau kaip jums patiks: mes irgi ir fraką užsivilksim, ir barzdą nusiskusim, arba šiaip apsikirpsim, pagal madą, tai mums nesvarbu.

Lipočka. Jūs visi prieš vestuves taip kalbate, o paskui imsite ir apgausite.

Podchaliuzinas. Kad aš nuo šios vietos nenueičiau, Alimpiada Samsonovna. Anafema vadinkite mane, jei meluoju! Tai vis niekai, Alimpiada Samsonovna! Argi mes šitokiuose namuose gyvensime? Karietų gatvėje nupirksim, o kaip išgražinsim: ant lubų rojaus paukėčių pripaisysim, sirenų, kapidonų įvairių — vien už pažiūrėjimą pinigų mokės.

Lipočka. Dabar jau kapidonų nepaišo.

Podchaliuzinas. Na, tai mes pukietais nužiebsime.

Tyla

Kad tik jūs sutiktumėt, daugiau nieko man nereikia.

Tyla

Koks aš nelaimingas, kad negaliu jokio komplimento pasakyti!

Lipočka. Kodėl jūs, Lazari Jelizaričiau, prancūziškai nekalbate?

Podchaliuzinas. O dėl to, kad mums nėra dėl ko.

Tyla

Padarykite mane laimingą, Alimpiada Samsonovna, parodykite tokią malonę.

Tyla

Liepkite atsiklaupti.

Lipočka. Klaupkitės!

Podchaliuzinas klaupiasi

Štai kokia jūsų liemenė prasta!

Podchaliuzinas. Šitą aš Tiškai padovanosiu, o sau prie Kuznecko tilto užsakysiu, tikrai nepražudykite.

Tyla

Ką gi, Alimpiada Samsonovna?

Lipočka. Leiskite pagalvoti.

Podchaliuzinas. Apie ką gi galvoti?

Lipočka. Kaipgi galima negalvoti?

Podchaliuzinas. O jūs nepagalvojusi.

Lipočka. Žinote ką, Lazari Jelizaričiau!

Podchaliuzinas. Ką įsakysite?

Lipočka. Išvežkite mane patylomis.

Podchaliuzinas. Bet kam gi patylomis, jeigu tėtušis ir mamytė sutinka?

Lipočka. Bet taip daro. Na, o jei nenorite išvežti — tai jau gal ir taip.

Podchaliuzinas. Alimpiada Samsonovna! Leiskite rankutę pabučiuoti! (*Bučiuoja; paskui pašoka ir pribėga prie durų*) Tėtuši!..

Lipočka. Lazari Jelizaričiau, Lazari Jelizaričiau, eikite čia!

Podchaliuzinas. Ko teiksitės?

Lipočka. Ak, jeigu jūs žinotumėt, Lazari Jelizaričiau, koks man čia gyvenimas! Mamytei septynios pėtnyčios savaitėj; tėtušis, kai negirtas, tai tyli, o kai girtas, tai reikia saugotis, kad neprimuštų. Argi tai pakenčiama išmokslintai panelei! Štai jeigu išeičiau už kilmingo, tai aš ir išvažiuočiau iš namų, ir užmirščiau visa tai, o dabar viskas vėl bus kaip buvę.

Podchaliuzinas. Ne, Alimpiada Samsonovna, to nebus! Mes, Alimpiada Samsonovna, kai tik vestuves atšvėsime, tai pereisim į savo namus. O jau jiems komanduoti neleisim. Ne, jau dabar baigta. Užteks jiems — prikrėtė pokštų per savo amžių — dabar mūsų dienos!

Lipočka. Tai žiūrėkit, Lazari Jelizaričiau, mes gyvensim sau patys, o jie patys sau. Mes viską tvarkysime pagal madą, o jie kaip nori.

Podchaliuzinas. Ne kitaip ir reikia.

Lipočka. Na, dabar šaukite tėtušį. (*Atsistoja ir gražinasi prieš veidrodį*)

Podchaliuzinas. Tėtuši! tėtuši! mamyte!

VI SCENA

*Tie patys, Bolšovas ir Agrafena
Kondratjevna*

Podchaliuzinas (*eina priešais Samsoną Siličių ir puola jam į glėbį*). Alimpiada Samsonovna sutinka!

Agrafena Kondratjevna. Bėgu, dievu'ėliai, bėgu!

Bolšovas. Na tai ir puiku! Taigi. Aš žinau, ką darau; ne jums mane mokyti.

Podchaliuzinas (*Agrafenai Kondratjevnai*). Mamyte, leiskite rankutę pabučiuoti.

Agrafena Kondratjevna. Bučiuok, mielas, abi švarios. Ak tu, vaikeli, bet tat andai šitaip išėjo? a? Kaip dievą myliu! Kas čia gi tokio? O aš nè nežinojau, kaip tą reikalą ir išspręsti, vadinasi. Ak, gražuolėle tu mano!

Lipočka. Aš visai, mamyte, neįsivaizdavau, kad Lazaris Jelizaričius toks mandagus kavalierius! O dabar staiga matau, kad jis daug malonesnis už kitus.

Agrafena Kondratjevna. Taigi, kvailute! Tėvas tau blogo nelinkės. Ak tu, balandėle mano! Mat, kas atsitiko! a? Ak, tu mano! Kas gi čia dabar? Fominišna! Fominišna!

Fominišna. Bėgu, bėgu, motule, bėgu. (*Ieina*)

Bolšovas. Palauk, tu taranta! Štai jūs sėskite greta — o mes į jus pasižiūrėsim. Duok mums butelį šnypščiančio.

Podchaliuzinas ir Lipočka sėdasi

Fominišna. Tuoju, tėvuli, tuoju! (*Išeina*)

VII SCENA

*Tie patys, Ustinja Naumovna ir
Rispoločenskis*

Agrafena Kondratjevna. Pasveikink sužadėtinį su sužadėtine, Ustinja Naumovna! Štai dievas davė senatvėj, susilaukėm džiaugsmo.

Ustinja Naumovna. Bet kuo gi pasveikinti jus, brangučiai? Sausas šaukėtas burną drasko.

Bolšovas. O štai mes tau gerklelę suvilgysim.

VIII SCENA

Tie patys, F o m i n i š n a ir T i š k a (su vynu ant padėklo)

U s t i n j a N a u m o v n a. Tai jau kitos rūšies dalykas. Na, duok jums dieve gyventi ir jaunėti. storėti ir turtėti. (*Geria*) Kartu, brangučiai!

Lipočka ir Lazaris bučiuojasi

B o l š o v a s. Leiskite ir man pasveikinti. (*Ima bokalą*)

Lipočka ir Lazaris atsistoja

Gyvenkite, kaip išmanote — savo proto turite. O kad jums gyventi būtų nenuobodu, tai štai tau, Lazari, namai ir krautuvės bus kraičio vietoj, ir iš turimo kapitalo dar atskaitysim.

P o d c h a l i u z i n a s. Ką jūs, tėtuši, aš ir taip labai jums patenkintas.

B o l š o v a s. Man negaila! Savas turtas, pats įsigijau. Kam noriu — tam ir duodu. Pilk dar!

Tiška pripila

Bet kam čia kalbėti? Dosnumui ribų nėra. Imk viską, tik mus su sene maitink ir kreditoriams užmokėk po dešimtį kapeikų.

P o d c h a l i u z i n a s. Ar verta, tėtuši, apie tai kalbėti. Argi aš koks bejausmis? Savi žmonės — susitarsim!

B o l š o v a s. Sakau tau, imk viską, ir baigta. Ir niekas man nenurodys! Tiktai užmokėk kreditoriams! Užmokėsi?

P o d c h a l i u z i n a s. Ką jūs, tėtuši, pirmoj eilėj!

B o l š o v a s. Tiktai tu žiūrėk — jiems daug tat neduok. Tu, ko gera, nei iš šio, nei iš to imsi ir viską atiduosi.

P o d c h a l i u z i n a s. Bet jau ten, tėtuši, kaip nors susitarsim. Ką jūs, savi žmonės.

B o l š o v a s. Taigi! Tu jiems daugiau kaip dešimt kapeikų neduok. Užteks jiems... Na, pasibučiuokit!

Lipočka ir Lazaris bučiuojasi

Agrafena Kondratjevna. Ak, balandėliai
jūs manol Bet kaipgi tatai? Visiškai štai ka p pusgalvė
atrodau.

Ustinja Naumovna.

Nagi kur tatai regėjo kas,
Nagi kur šitai girdėjo kas,
Kad vištelė veršiuką gimdytų,
O paršelis dėtų kiaušinius!

*Pripila vyno ir prieina prie Rispoloženskio
Rispoloženskis lenkiasi ir atsisako*

Bolšovas. Išgerk, Sisojau Psojičiau, iš džiaugsmo!

Rispoloženskis. Negaliu, Samsonai Siličiau —
purto mane.

Bolšovas. Gana tau! Išgerk iš džiaugsmo.

Ustinja Naumovna. Dar, mat, kraipos!

Rispoloženskis. Purto, Samsonai Siličiau!
Dievaž, purto. Štai aš degtinėlės stikliuką išgersiu! O
šito natūra nepriima. Tokia jau silpna kompleksija.

Ustinja Naumovna. Ak tu, laibakaklė! Mat
gi — jo natūra nepriima! Duokite, aš jam už apikaklės
supilsiu, jei neišgers.

Rispoloženskis. Nepadoru, Ustinja Naumovna!
Damai tai nepadoru. Samsonai Siličiau, negaliu!
Argi aš būčiau atsisakęs! Che, che, che! Ar aš koks
glušas, kad taip stačiokai pasielgiau; esame ir mes
žmonių matę, žinome, kaip gyventi; štai aš nuo deg-
tinėlės niekad neatsisakysiu, nors ir dabar stiklėlį iš-
gerčiau! O šito negaliu — tiesiog purto. O jūs, Sam-
sonai Siličiau, neleiskite nepadoriai elgtis; įžeisti žmo-
gų nesunku, bet argi gerai?

Bolšovas. Griebkite jį, Ustinja Naumovna, grieb-
kite!

Rispoloženskis bėga nuo jos

Ustinja Naumovna (*stato vyną ant stalo*). Me-
luoji tu, šiaudadūši, nepaspruksi! (*Prispaudžia jį į kam-
pą ir griebia už apikaklės*)

Rispoloženskis. Gelbėkite!

Visi kvatoja

KETVIRTAS VEIKSMAS

Puošni svetainė Podchaliuzino namuose

I SCENA

Olimpiada Samsonovna sėdi prie lango iškilnia poza, su šilkinė palaidine, su kyku paskutinio fasono. Podchaliuzinas su naujovišku surdutu stovi prieš veidrodį. Tiška užpakaly tampo ir tvarko jo surdutą

Tiška. Mat, kaip čia pritaikyta, kaip zet!

Podchaliuzinas. O ką, Tiška, ar panašus aš į prancūzą? a? Iš tolo pažiūrėk!

Tiška. Kaip du vandens lašai.

Podchaliuzinas. Kvailys! Štai tu dabar žiūrėk į mus! (*Vaikšto po kambarį*) Taigi, Alimpiada Samsonovna. O jūs norėjote už karininko ištekti. Kuo gi aš ne vyras? — Štai surdutėlį naujintelį ėmėm ir užsivilkom.

Olimpiada Samsonovna. Bet jūs, Lazari Jelizaričiau, šokti nemokate.

Podchaliuzinas. Ką gi, argi neišmoksime; dar kaip išmoksime — kuo puikiausiai. Žiemą į Pirklių klubą važinėsim. Štai ir žinok, kas mes! Polką imsime šokti.

Olimpiada Samsonovna. Jūs, Lazari Jelizaričiau, nupirkit tą puskarietę, kurios žiūrėjot prie Arbatskio.

Podchaliuzinas. Kaipgi, Alimpiada Samsonovna! Reikia pirkti, reikia!

Olimpiada Samsonovna. O man naują mantiliją atnešė; gerai būtų mums penktadienį nuvažiuoti į Sokolnikus.

Podchaliuzinas. Kaipgi, būtinai važiuosim; ir į Parką važiuosim sekmadienį. Juk puskarietė tūkstantį sidabrinių kaštuoja, ir arkliai tūkstantį sidabrinių, ir pakinktai su sidabro papuošalais, tai tegu visi pasižiūri, Tiška! Pypkę!

Tiška išeina

(Sėdasi šalia Olimpiados Samsonovnos). Taigi, Alimpiada Samsonovna! Tegul pasižiūri.

Tyla

Olimpiada Samsonovna. Kodėl jūs, Lazari Jelizaričiau, manęs nepabučiuojate?

Podchaliuzinas. Kaipgi! Atleiskite! Labai malonu! Prašau rankutę! (Bučiuoja. Tyla) Pasakykite, Alimpiada Samsonovna, man ką nors prancūzišku dialektu.

Olimpiada Samsonovna. Ką gi jums pasakyti?

Podchaliuzinas. Ką nors pasakykite — koki menką nieką. Man vis tiek!

Olimpiada Samsonovna. Kom vū zet žoly.

Podchaliuzinas. O ką tai reiškia?

Olimpiada Samsonovna. Koks jūs mielas!

Podchaliuzinas (pašokdamas nuo kėdės). Štai kokia mūsų žmona. Vadinasi! Dėkui, Alimpiada Samsonovna! Prašau rankutę!

Ieina Tiška su pypke

Tiška. Ustinja Naumovna atėjo.

Podchaliuzinas. Kam čia ją dar velnias atnešė!

Tiška išeina

II SCENA

Tie patys ir Ustinja Naumovna

Ustinja Naumovna. Kaip gyvuojaite, kaip krutate, brangučiai?

Podchaliuzinas. Jūsų maldomis, Ustinja Naumovna, jūsų maldomis.

Ustinja Naumovna (*bučiuodamasi*). Kas gi čia, lyg pagražėjai, lyg pastorėjai?

Olimpiada Samsonovna. Ak, kokius tu niekus pliauški, Ustinja Naumovna! Na, kas čia tau dabar atėjo į galvą?

Ustinja Naumovna. Kokie čia niekai, brangute, jau taip dabar ir tinka. Ar patinka, ar ne — nieko nepadarysi!.. Mėgsti važinėti, tai ir rogutes prieš kalną tempk! Ką gi, jūs mane visiškai užmiršot, brangučiai? Ar dar atsižiūrėti nespėjote? Vis, tur būt, vienas kitu grožitės ir myluojatės.

Podchaliuzinas. Ką darysi, Ustinja Naumovna, ką darysi!

Ustinja Naumovna. Taigi mat: kokią aš tau gražią poniutę sužvejojau.

Podchaliuzinas. Labai dėkojame, Ustinja Naumovna, labai dėkojame.

Ustinja Naumovna. Kur čia nedėkosi, meiluti! Ko gi tau! Jūs dabar, tur būt, vis parėdais rūpinatės. Ar daug naujoviškumų primedžiojote, išdykėliai?

Olimpiada Samsonovna. Ne taip jau daug. Bet ir tai daugiausia dėl to, kad naujų medžiagų atsirado.

Ustinja Naumovna. Žinomas dalykas, brangute, negalima gi: nors menkutės, bet mėlynutės. O kokių gi daugiau — vilnionių ar šilkinių?

Olimpiada Samsonovna. Įvairių — ir vilnionių, ir šilkinių; štai neseniai iš krepo pasisiuvau, aukso spalvos.

Ustinja Naumovna. Kiek gi iš viso, brangute?

Olimpiada Samsonovna. Nagi skaičiuok: vestuvinė iš blondų, atlasiniu pamušalu, ir trys aksominės — tai bus keturios; dvi gazinės ir iš krepo, siuvinėta auksu — tai septynios; trys atlasinės, trys iš grogrono — tai trylika; iš grodenaplo ir grodafriko septynios — tai dvidešimt; trys iš marselino, dvi iš muslindolino, dvi iš šinerojalia — ar jau taip daug? — trys ir keturios — septynios ir dvidešimt — dvidešimt septynios; iš kreprašelio keturios — tai trisdešimt viena. Na, ten dar iš kisėjos, bufmuslino ir kartūno apie dvidešimt; ten dar palaidinių ir kapotų — gal devyni, gal dešimt. Štai dar neseniai iš persiškos medžiagos pasiuvau.

Ustinja Naumovna. Žiūrėk tu man, dėl dievo, kiek prigriozdinai! O tu imk ir išrink man kokią platesnę iš grodafriko.

Olimpiada Samsonovna. Iš grodafriko neduosiu, pati turiu tik tris, be to, ji ir nesueis tau per liemenį; jei nori, gerai, imk iš kreprašelio.

Ustinja Naumovna. O kokiam kipšui man toji treprašelinė! Na, jau matyti, nieko tau nepadarysi, pasitenkinsiu ir atlasine, tegu jau, tiek to.

Olimpiada Samsonovna. Na, ir atlasinės irgi — kažkaip netinka, pasiūtos baliui, apsinuoginsi per daug — supranti? Geriau surasim kreprašelinį kapotą, išardysim klostes, ir bus kaip tik pagal proporciją.

Ustinja Naumovna. Na, duok treprašelinę! Tavo viršus, brangute! Eik atrakink spintą.

Olimpiada Samsonovna. Aš tuoju, palauk truputį!

Ustinja Naumovna. Palauksiu, brangute, palauksiu! Štai man dar su tavo vyru reikia pasikalbėti.

Olimpiada Samsonovna išeina

Ką gi tu tai, meiluti, rodos, visiškai užmiršai savo pažadą?

Podchaliuzinas. Kaip galima užmiršti, atsimenam! (*Išima piniginę ir duoda jai asignaciją*)

Ustinja Naumovna. Kas gi čia, branguti?

Podchaliuzinas. Šimtas rublių!

Ustinja Naumovna. Kaip tat šimtas rublių? Juk tu man pusantro tūkstančio prižadėjai!

Podchaliuzinas. Ką-ą-ą?

Ustinja Naumovna. Tu man pusantro tūkstančio prižadėjai!

Podchaliuzinas. Ar tik nebus perdaug riebu, dar apsirysi!

Ustinja Naumovna. Ką gi tu, vištos vaike, juokauti su manim sugalvojai, ką? Aš, brole, ir pati esu dama ne iš kelmo išspirta.

Podchaliuzinas. Už ką gi jums aš turiu duoti pinigų? Už kokį gi darbą?

Ustinja Naumovna. Ar už darbą, ar už nedarbą, bet duok — tu pats žadėjai!

Podchaliuzinas. Maža ką aš žadėjau! Aš žadėjau nuo varpinės nušokti, jei vesiu Alimpiadą Samsonovną — tai ir turiu šokti?

Ustinja Naumovna. Ką gi tu manai, ar aš teisybės nerasiu? Didelis čia daiktas, kad tu antros gildijos pirklys, aš pati 14 laipsnio, kokia bebūčiau, vis dėlto valdininko žmona.

Podchaliuzinas. Nors ir generolienė — man vis tiek; aš jūsų ir žinoti nenoriu, — štai ir visa kalba.

Ustinja Naumovna. Meluoji — ne visa: tu man dar sabalų kailių salopą prižadėjai.

Podchaliuzinas. Ką?

Ustinja Naumovna. Salopą iš sabalų! Ar tu apkurtai, ar ką?

Podchaliuzinas. Iš sabalų! Chė, chė, chė...

Ustinja Naumovna. Taip, iš sabalų! Ko tu juokies tat, ko gerklę plėši!

Podchaliuzinas. Ne toks tavo snukis, kad sabalais puoštumeisi.

Olimpiada Samsonovna išneša suknelę ir atiduoda Ustinjai Naumovnai

III SCENA

Tie patys ir Olimpiada Samsonovna

Ustinja Naumovna. Ką gi jūs, iš tikrųjų, — apiplėšti mane norite, ar ką?

Podchaliuzinas. Koks ten plėšimas, eikite su dievuliu, štai ir viskas.

Ustinja Naumovna. Jau tu varyti mane ėmei; ir aš, kvaišė kietgalvė, prasidėjau su jumis — tuojau matyti: miesčioniškas kraujas!

Podchaliuzinas. Taip! Sakyk, sveika!

Ustinja Naumovna. O jei taip, aš ir žiūrėti į jus nenoriu! Už jokių turtus bendrauti su jumis nesutiksiu! Aplink apibėgsiu trisdešimt varstų, o pro jus neisiu! Geriau užsimerksiu ir ant arklio užsirioglinsiu, negu į jūsų guolį žiūrėsiu! Nusispiauti reikės, ir tai į šitą gatvę neužsuksiu. Tegu aš sprogte susprogsiu, jei meluoju! Tegu nugarmėsiu kiaurojon, jei mane čia pamatysite!

Podchaliuzinas. Bet jūs, tetule, bent kiek lengviau!

Ustinja Naumovna. Aš jums, brangučiai, antspaudus nuimsiu: pažinsite! Aš jus taip po visą Maskvą išgarsinsiu, jog gėda bus žmonėms akis parodyti! Ak, aš kvaišė, kvaišė, su kuo susidėjau! Damai su vardu, su laipsniu... Tfu! Tfu! Tfu! (*Išeina*)

Podchaliuzinas. Mat, kaip įsismagino bajo-riškas kraujas! Ak tu, viešpatie! Irgi valdininkienė. Štai patarlė sako: griaustinis griaudžia ne iš debesėlio, bet iš mėšlo kupetėlio! Ak tu, viešpatie! Štai žiūrėkite, kokia dama.

Olimpiada Samsonovna. Reikėjo gi jums, Lazari Jelizaričiau, su ja prasidėti!

Podchaliuzinas. Tokia moteriškė: kitos tokios niekur nerasi.

Olimpiada Samsonovna (*žiūri pro langą*). Ar nebus tik tėtų iš duobės išleidę — pažiūrėkite, Lazari Jelizaričiau!

Podchaliuzinas. Na, jau ne: iš duobės tētuši negreit išleis; reikia manyti, kad jį į konkursą pašaukė, tai jam ir leido užsukti į namus... Mamyte! Agrafena Kondratjevna! Tėtušis pareina!

IV SCENA

*Tie patys, Bolšovas ir Agrafena
Kondratjevna*

Agrafena Kondratjevna. Kur jis? Kur jis? Jūs mano mielieji, balandėliai jūs mano! (*Bučiuojasi*)

Podchaliuzinas. Tėtuši, sveiki, mūsų pagarba jums!

Agrafena Kondratjevna. Balandėlis tu mano, Samsonai Siličiaus, auksinis tu mano! Palikai tu mane našlaitę senatvėj!

Bolšovas. Gana, žmona, liaukis!

Olimpiada Samsonovna. Ką čia jūs, mamyte, lyg numirėlį apraudate! Ne dievas žino kas atsitiko.

Bolšovas. Tai tiesa, dukra, ne dievas žino kas, o vis dėlto tavo tėvas duobėj sėdi.

Olimpiada Samsonovna. Ką gi, tėtuši, sėdi ir geresni už mus ir jus.

Bolšovas. Sėdi tai sėdi, bet ar malonu sėdėti? Ar malonu eiti gatve su kareiviu? Och, dukrele! Juk mane keturiasdešimt metų mieste visi pažįsta, keturiasdešimt metų visi iki juostos lenkėsi, o dabar vaikeliai pirštais rodo.

Agrafena Kondratjevna. Ir veidas tavo koks, balandėli tu manol! Lyg būtumei iš ano pasaulio atėjęs.

Podchaliuzinas. Et, tėtuši, dievas gailestingas! Viską sumalsime — miltai bus. Ką gi, tėtuši, kreditoriai sako?

Bolšovas. Ką gi: sutinka derėtis. Kam, sako, delsti — ar paimsi dar, ar ne, o tu ką nors grynais duok, ir dievai tavęs nematę.

Podchaliuzinas. Kodėl gi neduoti! Reikia duoti! O ar daug, tėtuši, prašo?

Bolšovas. Prašo po dvidešimt penkias kapeikas.

Podchaliuzinas. Tai, tėtuši, daug.

Bolšovas. Ir pats, brolau, žinau, kad daug, bet ką gi darysi? Mažiau neima.

Podchaliuzinas. Jei po dešimt kapeikų, tai tiek to. Septynios su puse už skolą, o dvi su puse konkurso išlaidoms.

Bolšovas. Aš taip ir siūliau, bet nė girdėti nenori.

Podchaliuzinas. Per daug išpuiko! O ar nenori jie po aštuonias kapeikas per penkerius metus?

Bolšovas. Ką gi, Lazari, teks po dvidešimt penkias duoti, juk mes ir patys anksčiau taip siūlėm.

Podchaliuzinas. Bet kaipgi, tėtuši! Juk tada jūs pats teikėtės sakyti, kad daugiau kaip dešimt kapeikų nereikia duoti. Jūs pats apsvarstykite: po dvidešimt penkias kapeikas išeis daug pinigų. Jūs, tėtuši, užkąsti ko ar nenorėtumėt? Mamyte, įsakykite degtinėlės atnešti ir liepkite virtuvėlį užkaisti, tada ir mes dėl kompanijos išgersim. — O dvidešimt penkios kapeikos daug.

Agrafena Kondratjevna. Tuoj, tėvutėli, tuojau! (*Išeina*)

Bolšovas. Ką gi tu man aiškini: aš ir pats žinau, kad daug, bet ką gi daryti? Pakamuos pusantrų metų duobėj ir kiekvieną savaitę su kareivių gatvėmis vedžios, o dar, žiūrėk, į kalėjimą perkels: tai mielu noru ir pusrublį duosi. Dėl vienos gėdos nežinai kur pasislėpti.

Agrafena Kondratjevna su degline, Tiška įneša užkandį ir išeina

Agrafena Kondratjevna. Balandėli tu mano! Valgyk, tėvutėli, valgyk! Tur būt, tave ten visą laiką badu marino!

Podchaliuzinas. Valgykite, tėtuši! Atleiskite. Ką dievas davė!

Bolšovas. Dėkui, Lazari! Dėkui! (*Geria*) Gerk ir pats.

Podchaliuzinas. Į jūsų sveikatą! (*Geria*) Mamyte! Gal leisite? Būkite tokia gera!

Agrafena Kondratjevna. Dievulėliau, ar tas man dabar rūpi? Tokia jau dievo valia! Ak tu, viešpatie dieve mano! Ak tu, balandėli tu mano!

Podchaliuzinas. Et, mamyte, dievas gailestingas, kaip nors atsikratysim! Ne iš karto!

Agrafena Kondratjevna. Duok dieve! O tai jau ir aš, į jį žiūrėdama, visa nusikamavau.

Bolšovas. Na, kaipgi, Lazari?

Podchaliuzinas. Dešimtį kapeikų, prašau, duosiu, kaip jau esame kalbėję.

Bolšovas. O penkiolika iš kurgi aš paimsiu? Negi iš plaušinės jas pasiūsiu.

Podchaliuzinas. Aš, tėtuši, negaliu! Kaip dievą myliu, negaliu!

Bolšovas. Ką tu, Lazari, ką tu! Kurgi tu pinigų padėjai?

Podchaliuzinas. O jūs teikitės pagalvoti: štai aš prekiauti pradedu, namuką įrengiau. Valgykite ko nors, tėtuši! Štai nors maderos, ar ką! Mamyte! Vaisinkite tėtušį.

Agrafena Kondratjevna. Valgyk, tėvutėli, Samsonai Siličiaus! Valgyk! Aš tau, tėvutėli, punšiuko įpilsiu.

Bolšovas (*geria*). Vaduokite, vaikučiai, vaduokitel!

Podchaliuzinas. Štai jūs, tėtuši, teikėtės sakyti, kur aš pinigų dėjau? Kaipgi! Pagalvokite pats: prekiauti pradedam, žinomas dalykas, be kapitalo negalima, nėra ko nusitverti; štai namelį nusipirkau, inventorių šiokių tokių namų apyvokai įsitaisėm, arkliukus, čia vėl šį bei tą. Pats teikitės pagalvoti! Apie vaikus pagalvoti reikia.

Olimpiada Samsonovna. Ką gi, tėtuši, negi galima mums patiems be nieko likti. Juk mes ne miesčionys kokie.

Podchaliuzinas. Jūs, tėtuši, teikitės pagalvoti: nūnai be kapitalo neilgai prekiausi.

Olimpiada Samsonovna. Aš pas jus, tėtuši, iki dvidešimties metų išgyvenau, šviesos nemačiau. Ką gi, gal man liepsite atiduoti jums pinigų, o pačiai vėl kartūninėmis suknelėmis dėvėti?

Bolšovas. Ką jūs! Ką jūs! Susipraskite! Juk aš jus ne išmaldos prašau, o savojo turto. Ar jūs žmonės esate?

Olimpiada Samsonovna. Žinomas dalykas, tėtuši, žmonės, negi žvėrys.

Bolšovas. Lazari! tu tik atsimink, juk aš tau viską atidaviau, viską, viską; štai ką sau pasilikau, matai! Juk aš tave dar vaikežą į namus paėmiau, niekšė tu bejausmi! Girdžiau, valgydinau kaip tikras tėvas, į žmones išleidau. O argi aš esu matęs iš tavęs kokį dėkingumą? Ar esu matęs? Atsimink, Lazari, kiek karlų aš esu pastebėjęs, kad turi per ilgus nagus! Ką gi? Aš gi neišvariau tavęs kaip kokio gyvulio, neišgarsinau tavo darbų visam miestui. Aš tave vyriausiu pardavėju paskyriau, tau visą turtą atidaviau, ir tau gi, Lazari, aš atidaviau ir dukterį savo rankomis. O jei nebūtų man šitos aplaidžios atsitikę, tu į ją ir pažvelgti nebūtumei išdrįšęs.

Podchaliuzinas. Ką jūs, tėtuši, aš visa tai labai gerai jaučiu!

Bolšovas. Jauti! Tu turėtumei viską atiduoti, kaip aš, vienais marškiniiais pasilikti, kad tiktai savo geradarį išvaduotum. Bet neprašau aš šito, nereikia man; tu užmokėk už mane tiktai, kiek dabar reikia.

Podchaliuzinas. Kodėl gi neužmokėti, bet per daug jau nežmoniškai reikalauja.

Bolšovas. Argi aš prašau! Aš dėl kiekvienos jūsų kapeikos prašiau prašiau, iki kojų lenkiausi, bet kas gi man daryti, jei nieko nenori nuleisti?

Olimpiada Samsonovna. Mes, tėtuši, jau sakėm jums, kad daugiau kaip dešimt kapeikų negalim duoti — ir kalbėti apie tai nėra ko.

Bolšovas. Jau tu geriau sakyk, dukra: eik, girdi, tu, senas kipše, į duobę! Taip, į duobę! Į kalėjimą jį, seną kvailį. Taip jam ir reikia! — Nereikalauk per daug, pasitenkink tuo, kas yra. O jei daug norėsi, tai

viską atims, apiplėš tave iki paskutiniųjų. Ir teks tau bėgti ant Akmeninio tilto ir kristi į Maskvos upę. Bet ir iš ten tave už liežuvio ištrauks ir į kalėjimą pasodins.

Visi tyli

(Bolšovas geria) O jūs pagalvokite, ar man malonu dabar į duobę eiti. Ką gi man, užsimerkti, ar ką? Man Iljinka dabar atrods kaip už šimto varstų. Jūs pagalvokit tiktai, kaip malonu per Iljinką eiti. Tai lygiai tas pats, kaip nuodėmingą sielą velniai, atleisk viešpatie, po visokius pragarus tampo. O pro Iverską: kaip man pažvelgti į ją, į motinėlą? Žinai, Lazari, Judas juk irgi Kristų už pinigus pardavė, kaip kad mes sąžinę už pinigus pardavinėjam. O kas jam už tai buvo? . . O ten valdinės įstaigos, kriminalinio teismo rūmai. . . Juk aš sukčius, iš anksto sugalvojau. . . Juk mane į Sibirą ištrems. . . Viešpatie! . . Jei šiaip neduosite pinigų, duokite Kristaus vardu. *(Verkia)*

Podchaliuzinas. Ką jūs, ką jūs, tėtuši? Liaukitės! Dievas gailestingas! Ką gi jūs, vadinasi? Pataisysim kaip nors. Viskas mūsų rankose!

Bolšovas. Pinigų reikia, Lazari, pinigų. Daugiau nėra kuo pataisyti. Arba pinigų, arba į Sibirą.

Podchaliuzinas. Ir pinigų duosim, tiktai tegu atstotų! Aš, tiek to, dar penkias kapeikas pridėsiu.

Bolšovas. Tai laikai! Ar jūs krikščionys? Dvidešimt penkių kapeikų reikia, Lazari.

Podchaliuzinas. Ne, tėtuši, tai per daug, dievaž, per daug!

Bolšovas. Gyvatės jūs piktosios. *(Nuleidžia galvą ant stalo)*

Agrafena Kondratjevna. Barbare tu, barbare! Plėšikas tu! Neturėsi tu mano palaiminimo! Išdžiūsi su pinigais, išdžiūsi, nebaigęs amžiaus. Plėšikas tu, tikras plėšikas!

Podchaliuzinas. Liaukitės, mamyte, dievą rūstinusi! Ką gi jūs keikiate mus, reikalo neišnagrinėję! Jūs matote, tėtušis truputėlį įkaušo, o jūs jau įsileidote.

Olimpiada Samsonovna. Jūs, mamyte, geriau tylėtumėt! O jūs jau pragaru mums grasinatė. Žinau aš: jūs tai galit. Už tai jums, tur būt, ir daugiau vaikų dievas nedavė.

Agrafena Kondratjevna. Tu pati tylėk, pasileidėle! Ir vieną tavo dievas už bausmę davė.

Olimpiada Samsonovna. Jums visi pasileidėliai — jūs tik viena gera. Pažvelgtumėt į save: šiandien tik pirmadienis, o šiaip nėra dienos, kad ko nors neapšmeižtumėt.

Agrafena Kondratjevna. Matai gi! Matai gi! Ak, ak, ak! Aš prakeiksiu tavo visuose soboruose!

Olimpiada Samsonovna. Gerai, prakeikite!

Agrafena Kondratjevna. Taip! Štai kaip! Numirsi, nesupūsi! Taip!

Olimpiada Samsonovna. Tai kas?

Bolšovas (*pakyla*). Na, sudie, vaikai.

Podchaliuzinas. Ką jūs, tėtuši, pasėdėkit! Reikia gi kaip nors reikalą baigti!

Bolšovas. Bet kaipgi baigti? Jau aš matau, kad reikalas baigtas. Pati save vergė plaka, jei negerai javus piauna! Tu nemokėk už mane nieko: tegu ką nori, tą ir daro. Sudie, laikas man!

Podchaliuzinas. Sudie, tėtuši! Dievas gailėstingas — kaip nors susitvarkys reikalai.

Bolšovas. Sudie, žmona.

Agrafena Kondratjevna. Sudie, tėvuli, Samsonai Siličiaus! Kada į jūsų duobę leidžia nueiti?

Bolšovas. Nežinau!

Agrafena Kondratjevna. Na, tai aš apsilankysiu: ir numirsiu čia, nepamačius tavęs.

Bolšovas. Sudie, dukra! Sudie, Alimpiada Samsonovna! Na, štai jūs dabar būsite turtingi, poniškai gyvensite. Po vaikštynes, po balius — velnio džiuginti! Bet nepamirškite jūs, Alimpiada Samsonovna, kad yra narvai su geležiniais grotais, sėdi ten vargšai kaliniai. Nepamirškite mūsų, vargšų kalinių. (*Išeina su Agrafena Kondratjevna*)

Podchaliuzinas. Ech! Alimpiada Samsonovna! Nepatogu! Gaila tėtušio, dievaž, gaila! Gal reikėtų

nuvykti pačiam pasiderėti su kreditoriais! O gal nereikia? Jis pats geriau juos sugraudins. A? Gal važiuoti? Važiuosiu! Tiška!

Olimpiada Samsonovna. Kaip norite, taip ir darykite — jūsų reikalas.

Podchaliuzinas. Tiška! *(Ieina)* Paduok seną surdutą, už kurį blogesnio nėra.

Tiška išeina

Dar pagalvos: turtingas, tur būt, tada ir nesusitarsi.

V SCENA

Tie patys, Rispoloženskis ir Agrafena Kondratjevna

Rispoloženskis. Jūs, motule, Agrafena Kondratjevna, agurkėlių dar nesiteikėt rauginti?

Agrafena Kondratjevna. Ne, tėvutėli! Kokie ten dabar agurkėliai! Ar tas man galvoj! O jūs užraugėt?

Rispoloženskis. Kaipgi, motule, užraugėm. Brangūs dabar labai; sako, šaltis pagavo. Lazari Jelizaričiau, tėvuli, sveikas! Čia degtinė! Aš, Lazari Jelizaričiau, stikliuką išgersiu.

Agrafena Kondratjevna išeina su Olimpiada Samsonovna

Podchaliuzinas. O ko jūs teikėtės pas mus atsilankyti, ar galima žinoti?

Rispoloženskis. Chė, chė, chė! Koks jūs juokdarys, Lazari Jelizaričiau! Žinomas dalykas, ko!

Podchaliuzinas. Taigi norėčiau žinoti?

Rispoloženskis. Pinigų, Lazari Jelizaričiau, pinigų! Kas ko, o aš vis pinigų!

Podchaliuzinas. Bet jau jūs pinigų labai dažnai vaikščiojate.

Rispoloženskis. Bet kaipgi nevaikščiosi, Lazari Jelizaričiau, jei po penkis rublius duodate. Juk aš turiu šeimą.

Podchaliuzinas. Ką gi, negi po šimtą jums duosiu.

Rispoloženskis. Jau atiduotumėt iš karto, tai aš pas jus ir nevaikščiočiau.

Podchaliuzinas. Taigi, jūs snukio nuo ausies neskiriate, o dar kyšius imate. Už ką jums turiu?

Rispoloženskis. Kaip už ką? — Pats žadėjote!

Podchaliuzinas. Pats žadėjote! Juk duodavau gi tau — pasinaudojai, na ir gana, metas susiprasti.

Rispoloženskis. Kaip tat metas? Juk jūs man dar pusantro tūkstančio esate skolingas.

Podchaliuzinas. Skolingas! Irgi skolingas! Lyg jis dokumentą turėtų! O už ką, — už sukčiavimus!

Rispoloženskis. Kaip tat už sukčiavimus? Už triūšą, o ne už sukčiavimus!

Podchaliuzinas. Už triūšą!

Rispoloženskis. Na, jau už ką ten bebūtų, bet atiduokite pinigus, o jei ne — tai aš dokumentą...

Podchaliuzinas. Ką dokumentą!? Ne jau, vėliau ateiškite.

Rispoloženskis. Tai ką gi tu, mane apiplėšti nori su mažais vaikais, ar ką?

Podchaliuzinas. Kas gi nori tave apiplėšti? O štai imk dar penkis rublius, ir eik sau su dievuliu.

Rispoloženskis. Ne, palauk! Tu šitaip manim nenusikratysi!

T i š k a į e i n a

Podchaliuzinas. O ką gi tu man padarysi?

Rispoloženskis. Liežuvis mano ne pirktinis.

Podchaliuzinas. Ką gi tu, laižyti mane nori, ar ką?

Rispoloženskis. Ne, ne laižyti, o geriems žmonėms papasakoti.

Podchaliuzinas. Apie ką papasakoti, šiaudadūši tu? Bet kas tau patikės?

Rispoloženskis. Kas patikės?

Podchaliuzinas. Taip! Kas patikės? Pats į save pažvelk.

Rispoloženskis. Kas patikės? Kas patikės? Nagi pamatysi! Nagi pamatysi! Dievulėliai mano, ką gi man daryti? Galas man! Plėšia mane, galvažudys, plėšia! Ne, tu palauk! Tu pamatysi! Plėšti negalima.

Podchaliuzinas. Bet ką aš turiu pamatyti?

Rispoloženskis. O štai ką pamatysi! Palauk dar, palauk, palauk! Tu manai, aš tavęs nesutvarkysiu? Palauk!

Podchaliuzinas. Palauk ir palauk! — Jau aš ir taip ilgai laukiau. Gana tau gąsdinti: nebijau.

Rispoloženskis. Tu manai, man niekas nepatikės? Nepatikės? Na, tegu skriaudžia! Aš... aš štai ką padarysiu: gerbiamoji publika!

Podchaliuzinas. Ką tu! Ką tu! Atsipeikėk!

Tiška. Matai gi, pasigėrė ir kiša nosį, kur nereikia!

Rispoloženskis. Palauk, palauk! Gerbiamoji publika! Žmona, ketvertas vaikų — štai batai kiauri!..

Podchaliuzinas. Viskas melas! Tuščiagalvis žmogus! Gana tau, gana... Tu pirmiau į save pažvelk, na kur tu lendi!

Rispoloženskis. Leisk! Uošvį apvogė! Ir mane plėšia... Žmona, ketvertas vaikų, batai kiauri!

Tiška. Puspadžius galima prikalti!

Rispoloženskis. Tu ką? Tu toks pat plėšikas!

Tiška. Niekas, jau pro šalį pramovė!

Podchaliuzinas. Ak! Na, ką tu čia dabar pamokslus sakai!

Rispoloženskis. Ne, tu palauk! Aš tau priminsiu! Aš tave į Sibirą išgręsiu!

Podchaliuzinas. Netikėkite, viską meluoja! Taip, tikras tuščiagalvis, dėmesio nevertas! Et brolau, koks tu biaurus! Na, nežinojau, kas tu per vienas — už jokias gėrybes nebūčiau susidėjęs.

Rispoloženskis. Ką laimėjai! a! Ką laimė
Štai tau, šunie! Na, dabar pasprink mano pinigais, v
niai tave griebtų. (*Išeina*)

Podchaliuzinas. Koks karštuolis! (*Į publi*
Jūs jam netikėkite, ką jis sakė, — viskas melas. Nie
to nėra taip buvę. Tai jis, tur būt, susapnavo. O k
mes magazinuką atidarom: labai prašom! Mažą va
atsiūsit — nė dulkelės nenusversime.